Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Casa Corpului Didactic a Județului Bihor

Dascălul creștin

Revista educatorilor creștini

Anul XII, Nr. 17/ august 2024

Inspectoratul Şcolar Judeţean Bihor

Casa Corpului Didactic a Judeţului Bihor

Dascălul creştin

Revista educatorilor creştini

Apare cu binecuvântarea

Preasfinţitului Părinte Sofronie,

Episcopul Oradiei

ISSN 2069 - 3370

Editura *Didactica militans*

Casa Corpului Didactic Bihor

Oradea, 2024

Colectivul de redacţie:

Preşedinte de onoare:
Preasfințitul Părinte Dr. Sofronie Drincec, Episcopul Oradiei

Preşedinte:
Pr. Prof. Florin Negruțiu

Vicepreşedinte:
Prot. Prof. Radu-Valer Rus

Secretar:
Pr. Prof. Dorel-MirceaLeucea

Membri:
Prof. Nicolina Mihuț
Prof. Călin Perțe
Prof. Ioana Mladin

„A educa înseamnă a cultiva curăţenia sufletească şi buna-cuviinţă a copiilor şi tinerilor, a-l creşte pe copil moral şi în evlavie, a avea grijă de sufletul lui, a-i modela inteligenţa, a forma un atlet pentru Hristos; pe scurt, a te îngriji de mântuirea sufletului lui. Educaţia este asemenea unei arte: artă mai mare decât aceasta nu există, pentru că, dacă toate artele aduc un folos pentru lumea de aici, arta educaţiei se săvârşeşte în vederea accederii la lumea viitoare.”

(Sfântul Ioan Hrisostom)

Cuprins:

Negruțiu Florin (Inspectoratul Școlar Județean Bihor)

Biserica, familia și școala, factorii care contribuie la formarea valorilor morale în rândul tinerilor 6

Negruțiu Florin (Inspectoratul Școlar Județean Bihor)

Obiectivitate și subiectivitate în procesul de evaluare la disciplina Religie 10

Ardelean Raul (Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”* Oradea, jud. Bihor)

Dinamica convertirii în perspectiva ortodoxă 12

Birău Ioana-Letiția (Școala Gimnazială *„Lucreția Suciu”* Oradea, jud. Bihor)

Rolul dascălului în integrarea elevilor cu CES 20

Burtic Dorina-Marioara (Liceul Tehnologic *„Livia Maria Gego”* Dobrești, jud. Bihor)

Anxietatea în rândul tinerilor 22

Covaci Aurina-Florica (Liceul Tehnologic *„Livia Maria Gego”* Dobrești, jud. Bihor)

Dimensiuni estetice și morale în literatura pentru copii 24

Leucea Daniela (Grădinița cu Program Prelungit Nr. 56 Oradea, jud. Bihor)

De ce și cum evaluăm: strategii de evaluare în cadrul activităților matematice pentru copiii preșcolari 27

Leucea Dorel-Mircea (Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”* Oradea, jud. Bihor)
Evaluare școlară și autoevaluare în cadrul educației religioase 39

Nichita Diana Simona (Școala Gimnazială *„Dimitrie Cantenir”* Oradea, jud. Bihor)
Dumnezeu este iubire – lecție practică de religie pentru inimă și minte 41

Vesa Cătălin-Florin (Școala Gimnazială Nr. 1 Mădăras, Școala Gimnazială Nr. 1 Ciuhoi, Școala Gimnazială Nr. 1 Mihai Bravu, Școala Gimnazială Nr. 1 Gepiu, jud. Bihor)
Familia la iudei în Vechiul Testament 47

Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării în revista „*Dascălul creştin*” 50

Biserica, familia și școala, factorii care contribuie la formarea valorilor morale în rândul tinerilor

Pr. Prof. *Florin Negruțiu*
Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Studiul de față surprinde o analiză realizată în anul școlar 2023-2024 cu privire la rezultatele unui chestionar aplicat elevilor de liceu de la o unitate de învățământ. Acesta a fost structurat în 11 întrebări încercând să surprindă un tablou al relației tinerilor, cu Dumnezeu, Biserica, practica religioasă în general. Acest set de întrebări a fost adresat elevilor din clasele terminale : 1. Cum definești relația ta cu Dumnezeu ? 2. Dacă ajungi la biserică, pentru cine aprinzi lumânări? 3. Cum apreciezi educația ta religioasă în prezent? 4. Cine ți-a vorbit despre Dumnezeu în perioada liceului? Ce importanţă a avut acest lucru pentru tine? 5. De la cine ai învățat să te rogi? 6. Ai cunoscut vreodată o persoană cu o credinţă puternică? În ce măsură te-a inspirat din punct de vedere religios ? 7. Pentru ce îi mulţumeşti tu lui Dumnezeu și cu ce frecvență? Cum apreciezi că îți poartă Dumnezeu de grijă? 8. Cum apreciezi relația ta cu biserica? Ce așteptări ai de la participarea la sfintele slujbe? 9. Cum ar trebui să cinstească un tânăr ziua de duminică și sărbătorile? 10. În ce măsură tinerii de azi apreciază importanța lui Dumnezeu în viața lor? 11. Care dintre următorii factori educaționali: familia, biserica, școala, ar trebui să acorde mai multă atenție tinerilor pentru a rămâne conectați cu valorile creștine?

Chestionarul aplicat în rândul elevilor de liceu oferă o perspectivă detaliată și nuanțată asupra modului în care aceștia percep și își trăiesc credința. Răspunsurile colectate subliniază o serie de tendințe majore, de la un sentiment de spiritualitate personală, la o anumită distanță față de practicile religioase instituționalizate. Această analiză are ca scop sintetizarea datelor pentru a oferi recomandări concrete factorilor educaționali, în vederea unei mai bune înțelegeri și susținerii parcursului spiritual al tinerilor.

1. Relația cu Dumnezeu: Intimitate și individualism. Majoritatea elevilor chestionați au descris relația lor cu Dumnezeu ca fiind **bună sau foarte bună**, insistând asupra caracterului **intim** și **personal** al acesteia. Tinerii resimt o conexiune spirituală puternică, dar o definesc preponderent în termeni individuali, separați de cadrul comunitar. Credința este văzută ca un sentiment interior, o chestiune de conștiință personală, mai degrabă decât o practică publică sau comunitară. Se observă că majoritatea tinerilor participanți la studiu **acordă o importanță deosebită acestei relații**,

considerând-o importantă sau chiar foarte importantă. Acest lucru indică o preocupare autentică pentru credință, contrazicând uneori stereotipul conform căruia tinerii sunt, în general, indiferenți față de spiritualitate. Faptul că un număr mai mic de elevi se arată mai puțin interesați nu anulează concluzia principală, ci subliniază diversitatea de perspective din rândul liceenilor. Această minoritate poate include tineri care sunt în stadiul de căutare, care se confruntă cu îndoieli, sau pur și simplu nu au avut, încă, o experiență care să-i apropie de credință.

2. Aprinderea lumânărilor : Un gest de recunoștință și speranță. Elevii știu cu precizie pentru cine aprind lumânări : pentru sănătatea lor, a familiei și a prietenilor, sau pentru liniștea din comunitate. Această acțiune este percepută ca o jertfă concretă, un mod de a exprima recunoștința. Lumânările sunt un simbol puternic al speranței și al recunoștinței, un limbaj non-verbal al credinței. Tinerii folosesc acest gest ritualic pentru a-și exprima cele mai profunde dorințe și mulțumiri, indicând o înțelegere practică a rugăciunii ca acțiune de cerere și mulțumire.

3. Sursa credinței: Un mozaic de influențe. Răspunsurile elevilor arată că **familia, profesorul de religie, preotul și prietenii** au jucat un rol esențial în formarea lor spirituală. Această diversitate de influențe arată că procesul de formare a credinței este un efort comunitar. Fiecare dintre acești factori educaționali are un rol important, dar o abordare **integrată** și **colaborativă** este esențială pentru a consolida credința tinerilor.

4. Familia o resursă importnată din punct de vedere spiritual. Bunicii și **mamele** sunt menționate cel mai des, alături de ceilalți factori. Aceasta confirmă faptul că rugăciunea este o **deprindere esențială transmisă de familie**, în special de figuri care reprezintă blândețea și tradiția. Este un gest care creează o legătură intergenerațională și arată că, la nivel de bază, credința este învățată prin imitare și prin exemplul personal.

5. Modelele sunt necesare în viața tinerilor. Răspunsurile care indică membrii familiei, grupul de prieteni, profesorul de religie și preotul arată că **modelele vii** sunt cruciale. Inspirația nu vine din cărți, ci din **existența concretă** a unor oameni care trăiesc autentic credința. Acești oameni devin exemple accesibile care demonstrează că o viață ancorată în valori creștine este posibilă și relevantă.

6. Relația cu Biserica: Frecvență redusă și așteptări vagi. Un număr important de elevi a recunoscut că **nu participă cu consecvență la slujbe** și nu au exprimat așteptări concrete legate de Biserică. Această lipsă de angajament constant și de așteptări clare sugerează o **decuplare** între credința personală și viața comunitară a Bisericii. Tinerii par să nu perceapă Biserica ca pe un spațiu vital pentru dezvoltarea lor spiritual, ci mai degrabă ca pe o instituție la care se raportează ocazional. Există o nevoie urgentă de a arăta că Biserica nu este doar un loc al ritualurilor, ci și o comunitate activă, relevantă pentru viața lor de zi cu zi.

6. Responsabilitatea educațională: Un efort comun. Elevii sunt convinși că **familia, biserica și școala** ar trebui să acorde mai multă atenție tinerilor pentru a-i ajuta să rămână conectați cu valorile creștine. Mesajul este clar : niciun factor educațional nu poate acționa izolat. Tinerii văd o nevoie de **coordonare** și **colaborare** între familie, Biserică și școală, pentru a crea un mediu coerent, în care valorile creștine sunt nu doar predate, ci și trăite.

Concluzii și direcții de acțiune pentru factorii educaționali

Analiza arată că tinerii de azi sunt interesați de spiritualitate, dar au nevoie de un cadru modern și relevant pentru a-și cultiva credința. Explicând credința cu accent mai mult spre **comunitate, acțiune și sens**, factorii educaționali pot optimiza atitudinea elevilor și îi pot ajuta să își construiască o relație solidă și armonioasă cu Dumnezeu și cu valorile creștine. Concret fiecare dintre factorii educaționali pot aduce contribuții consistente astfel:

1. **Implicarea familiei:** Încurajarea dialogului deschis despre credință în familie valorificând resurse pentru a-i ajuta pe tineri să-și exploreze spiritualitatea. Familia este primul și cel mai important „laborator" al credinței. Părinții și bunicii au un impact imens, chiar și fără a-și da seama. Este importantă practicarea credinței acasă. Este recomadat să fie creat un ritual simplu, dar constant, de rugăciune în familie, fie că este la masă, fie înainte de culcare. Chiar și o scurtă rugăciune de mulțumire poate avea un impact uriaș. Se poate forma deprinderea de a citi împreună fragmente din Sfânta Scriptură sau din viețile sfinților, adaptate vârstei copiilor. Participarea la sfintele slujbe nu trebuie perceput ca o obligație, ci o bucurie.Tinerii este important să înțeleagă că biserica este o casă, o familie, nu o școală de reguli. Părinții trebuie să fie modele vii. Cea mai puternică predică a unui părinte este exemplul personal. Copilul trebuie să vadă și să înțeleagă că părinții se roagă la bucurie sau necaz, în momentele importante din viața lor, fiind recunoscători pentru binecuvântări. Credința trebuie exersată în fiecare zi.
2. **Ora de religie trebuie percepută de elevi ca un laborator al valorilor creștine.** Profesorul de religie trebuie să demonstreze consecvență în utilizarea de metode interactive și discuții de grup pentru a face competențele vizate de programa școlară bine înțelese în raport cu problemele actuale ale tinerilor, punând accentul pe **aplicarea practică a valorilor creștine**. Profesorul de religie are un rol esențial în a asigura un echilibru între teorie și crearea unui spațiu al dialogului și al practicii credinței. O**ra de religie este important să devină și să rămână un laborator al valorilor creștine. Utilizarea unor metode interactive precum dezbaterea**, **jocul de rol** și **studiile de caz la liceu reușesc să răspundă la** dileme morale inspirate din viața reală a tinerilor (bullying, presiunea grupului, sinceritate în relații) și de asemenea identificare de soluții din perspectivă creștină.

Implicarea elevilor în proiecte de voluntariat în comunitate (vizite la un azil de bătrâni, strângere de fonduri pentru o cauză caritabilă) au rolul de a înțelege și exersa valori creștine precum mila, compasiunea și ajutorul aproapelui. **Ora de religie trebuie să rămână un spațiu de siguranță și deschidere.** Elevii trebuie încurajați să pună întrebări deschise, chiar și cele incomode, despre Dumnezeu, suferință, știință și religie, arătându-le că credința nu se teme de îndoială, ci o poate transforma. **Profesorul de religie trebuie să rămână conectat cu viața reală a elevilor.** Acesta trebuie să apeleze la viețile sfinților, dar și exemple relevante pentru ei: artiști, sportivi sau influenceri care își asumă public credința. De asemenea, discuțiile pe marginea unor filme, cântece sau cărți populare din perspectiva valorilor creștine ajută profesorul să înțeleagă dinamica valorilor tinerilor de azi.

3. **Biserica trebuie să rămână o comunitate vie.** La nivel comunitar trebuie create grupuri active de tineri, ateliere de voluntariat, pelerinaje și evenimente sociale care să arate că Biserica este un loc de apartenență și de sprijin reciproc. Comunitatea religioasă, prin preoți și laici, are responsabilitatea de a arăta că Biserica nu este o instituție învechită, ci un loc vibrant și relevant pentru viața tinerilor. Preotul poate iniția un grup de tineri cu activități săptămânale: discuții pe teme de interes, seri de film, seri de lectură sau ateliere creative. Este important să fie organizate evenimente specifice pentru tineri: pelerinaje, tabere. școli de vară sau seri de rugăciune în care să fie folosite cântări și rugăciuni adaptate vârstei lor. Tinerii trebuie să fie implicați în mod constant în viața Bisericii, nu trebuie să rămână spectatori. Trebuie să li se ofere oportunitatea de a citi la strană, de a ajuta la organizarea evenimentelor parohiale, de a crea un buletin informativ sau de a se implica în corul bisericesc. Astfel, ei se vor simți parte activă a comunității.

Aceste acțiuni, atunci când sunt realizate în mod **coordonat și sincer**, pot ajuta tinerii să treacă de la o credință pur individuală la una trăită plenar, în comuniune cu familia și comunitatea.

Obiectivitate și subiectivitate în procesul de evaluare la disciplina Religie

Pr. Prof. *Florin Negruțiu*
Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Evaluarea în general, reprezintă una dintre componentele fundamentale ale procesului educațional, având funcții multiple – diagnostică, formativă și sumativă – și oferind feedback asupra progresului elevului, precum și asupra eficienței actului didactic. În cazul disciplinei Religie, evaluarea se confruntă cu o provocare distinctă : tensionarea dintre **cerințele obiective ale unui proces didactic standardizat** și **dimensiunea subiectivă** inerentă învățării religioase, care implică convingeri personale, atitudini și experiențe interioare.

Conform lui Ioan Cerghit (2006), o evaluare pedagogică riguroasă trebuie să se bazeze pe criterii clare, măsurabile și replicabile. În cadrul disciplinei Religie, aceste criterii pot viza nivelul de cunoștințe despre texte religioase, corectitudinea informațiilor istorico-teologice, capacitatea de interpretare simbolică, precum și competențele de aplicare a valorilor religioase în contexte concrete.

Metodele utilizate în această direcție includ testele scrise, fișele de lucru, proiectele și portofoliile, care permit o anumită obiectivare a progresului educațional. Utilizarea grilelor de evaluare și a rubricilor de performanță contribuie la standardizarea criteriilor și la diminuarea riscului de arbitrariu (Iancu, 2015).

Dimensiunea spirituală și axiologică a educației religioase aduce în prim-plan limitele unei evaluări strict obiectiviste. Așa cum subliniază Mihai Iordache (2014), „credința, atitudinea religioasă și angajamentul spiritual sunt expresii ale unei interiorități care nu poate fi măsurată în mod cantitativ fără a-i distorsiona sensul”.

Evaluarea trăirilor religioase, a angajamentului personal sau a reflecției morale presupune o abordare pedagogică deschisă, bazată pe metode calitative: jurnale reflexive, eseuri cu temă religioasă, prezentări orale sau activități de voluntariat valorificate în context educațional. În această paradigmă, subiectivitatea nu este sinonimă cu arbitrarul, ci cu o **personalizare etică și pedagogică** a actului evaluativ (Zbîrcea, 2015).

Abordările recente din educația religioasă promovează un model **integrativ al evaluării**, în care obiectivitatea pedagogică este completată de o receptivitate față de exprimarea autentică a elevului. Modelul propus de Thomas H. Groome (*shared Christian praxis*) valorifică procesul de

învățare religioasă ca o interacțiune continuă între experiența personală, tradiția religioasă și reflecția critică (Groome, 1991).

În contextul românesc, autori precum Sorin Bangu (2012) și Vasile Zbîrcea (2015) accentuează importanța discernământului pedagogic și a empatiei didactice în evaluarea expresiilor religioase ale elevului. Aceștia atrag atenția asupra riscului de a valoriza conformismul exterior în detrimentul autenticității personale, subliniind că evaluarea trebuie să susțină procesul de **interiorizare a valorilor** și nu impunerea unui model normativ de credință.

Abordată confesional ora de religie nu exlude o perpectivă interconfesională. Cunoașterea elementelor particulare ale confesiunii proprii poate trece la un alt nivel și anume integrarea acestora într-un cadru pluriconfesional. Profesorul trebuie să evite orice formă de evaluare care presupune o judecată asupra convingerilor personale și nu trebuie să fie discriminatorie.

Procesul de evaluare în educația religioasă se situează la intersecția dintre rigoarea pedagogică și valorizarea dimensiunii personale a elevului. O evaluare autentică trebuie să fie **formată atât din elemente obiective – care asigură echitatea și claritatea – cât și din elemente subiective – care reflectă unicitatea fiecărui elev în procesul său spiritual și moral**. Discernământul pedagogic și competența metodologică a profesorului sunt esențiale pentru a realiza acest echilibru. Se impune așadar o evaluare integrativă care să îmbine criteriile riguroase ale evaluării tradiționale cu sensibilitatea față de dimensiunea personală și axiologică a educației religioase.

Bibliografie:

Bangu, S. (2012). *Didactica religiei. Perspective teoretice și aplicații practice*. București, Editura Didactică și Pedagogică.

Cerghit, I. (2006). *Metode de învățământ*. Iași: Editura Polirom.

Cucoș, C. (2006). *Pedagogie*. Iași: Editura Polirom.

Groome, T. H. (1991). *Sharing Faith: A Comprehensive Approach to Religious Education and Pastoral Ministry*. San Francisco: Harper.

Iancu, M. (2015). *Evaluarea în educație. Repere teoretice și aplicații practice*. Iași: Editura Polirom.

Iordache, M. (2014). *Evaluarea la disciplina Religie. Dimensiuni pedagogice și spirituale*. București: Editura Basilica.

OSCE/ODIHR (2007). *Toledo Guiding Principles on Teaching about Religions and Beliefs in Public Schools*. Warsaw.

Zbîrcea, V. (2015). *Religia în școală: de la predare la trăire*. Iași: Editura Doxologia.

Dinamica convertirii în perspectiva ortodoxă

Pr. Prof. *Raul Ardelean*
Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”* Oradea, jud. Bihor

Introducere

Dacă ar fi să definim termenul de „convertire” nu am avea prea multe variante prin care să o facem. Dacă luăm primul sens pe care îl găsim în DEX-ul limbii române vom găsi o definiție simplistă și incompletă: **CONVERTÍ,** *convertesc,* vb. IV. **1.** Tranz. și refl. A adera sau a determina pe cineva să adere la o anumită convingere (religioasă)[1].

Pentru a înțelege mai bine ce înseamnă convertirea, am putea face o paralelă cu un alt proces duhovnicesc, și anume „metanoia”, care în limba română se traduce prin „pocăință”. Este interesant faptul că Biserica Catolică în traducerea din 2016, folosește în loc de termenul de „pocăință”, termenul pe care noi îl avem în această lucrare ca și termen cheie și anume: „convertire”. Dacă aruncăm o privire în Evanghelia după Matei vom observa acest fapt în cel de-al treilea capitol: „Convertiţi-vă, pentru că s-a apropiat împărăţia cerurilor!”.[2] Deci vedem că acest fenomen nu este doar unul de suprafață, care marchează pur și simplu aderarea la o credință, cum ne sugerează DEX-ul, ci vorbim despre o schimbare profundă, interioară, a duhului omului, care îl mișcă și îl face ca existența lui să fie alta, una dedicată lui Dumnezeu. Această schimbare presupune însă și un act sinergic, fiind rodul unei duble mișcări: a lui Dumnezeu către om şi a omului către Dumnezeu. Acest lucru îl arată si proorocul Zaharia: "Aşa zice Domnul Savaot. Întoarceţi-vă către Mine şi atunci Mă voi întoarce şi Eu către voi". (Zaharia 1, 3)[3]

Dar dacă ar fi să facem o analiză mai detaliate a convertirii, este oare pur și simplu *metanoia* despre care am amintit mai sus? Este o renaștere sufletească și ține doar de acest aspect al sufletului sau influențează întreaga noastră viață, psihică și socială? Cu siguranță convertirea înseamnă asumarea tuturor acestor lucruri pe care le-am enumerat acum, dar le vom detalia pentru a înțelege mai bine întreg acest proces.

---

[1] „dexonline”, https://dexonline.ro/definitie/convertit.
[2] „Biblia Catolică”, http://bibliacatolica.ro/.
[3] Cristian Sonea, „Curs Misiologie, an III”.

Dacă ar fi să definim teologia convertirii, am putea spune că aceasta înseamnă **schimbarea vieții omului, o adevărată naștere din nou, care presupune o nouă viață, atât din punct de vedere social, cât și psihologic, dar mai ales spiritual sau duhovnicesc.** Este de fapt o nouă viață în și cu Hristos, condusă de Duhul Sfânt. Dacă ar fi să vorbim despre etimologia cuvântului „convertire", atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament, acesta are sensul de „întoarcere înapoi" (Luca 2, 59) sau „întoarcere împrejur" (Apocalipsa 1, 12). În Vechiul Testament, Dumnezeu este cel care-l întoarce pe om la Sine, iar în Noul Testament, această întoarcere se realizează prin predicatori[4]. Convertirea de fapt, din punct de vedere teologic, presupune relația omului cu Dumnezeu în urma hotărârii de asumare a Adevărului.

În opinia mea, una dintre cele mai interesante descrieri ale convertirii, pe care o mai putem numi și „naștere din nou" o putem găsi la Părintele Sofronie Saharov, care o asemăna cu Big-Bangul, despre care amintește mereu știința contemporană. El susținea că:

> „Această naștere din nou schimbă din temelii viața omului, reînnoindu-i întreaga ființă. Ea este însoțită de simțiri și cugete noi, dumnezeiești, de o nouă insuflare și de o dragoste arzătoare pentru Sfânta Scriptură [...] căci omul trece de la realitatea pământească la realitatea cerească, în care duhul său este răpit de Duhul lui Dumnezeu. Însă dacă nu va izbuti să-și afle adâncul inimii, nu va pătrunde în tărâmul Duhului și nu va putea cunoaște tainele Lui."[5]

Dacă am vorbit la început de procesul pocăinței, care este strâns legat de cel al convertirii, vom aminti de faptul că diferența dintre cele două este una foarte clară, ele însă fiind strâns legate între ele. Dacă starea de pocăință trebuie să îl însoțească pe om pe întreg parcursul vieții, cel al convertirii se săvârșește odată în viață. Această schimbare îl marchează pe om, dar ca ea să persiste trebuie să își păstreze starea de *metanoia*. Cu toate acestea, am observat în viețile pe care le-am analizat în capitolele anterioare, că și convertirea poate dura câțiva ani, ori un timp mai scurt, în funcție de fiecare persoană în parte. De aceea nu putem face o generalizare în acest sens.

Faptul că procesul convertirii se face într-un mod treptat este arătat și de Sfântul Nicolae Kasatkin, numit și *apostolul Japoniei*, fiind primul care a reușit să convertească un samurai la ortodoxie:

> „Începând cu a doua zi i-am dictat istoria sfântă a Vechiului Testament. El a adus hârtie și pensulă și a început să aștearnă în scris tot ce i se spunea. Vorbirea mea a fost întreruptă la aproape fiecare cuvânt de către obiecții care, la rândul lor, aveau nevoie de explicații. Pe măsură ce zilele treceau, erau din ce în ce mai puține obiecții și el

[4] James Dixon DOUGLAS, *Dicţionar biblic*, Cartea Creştină, Oradea, 1995, p. 255.

[5] Arhim. Zaharia ZAHAROU, *Adu-ți aminte de dragostea cea dintâi*, trad. de Monahia Porfiria, ed. Doxologia, Iași, 2015, p. 365

a continuat să înregistreze fiecare gând și nume. Procesul nașterii unui om la viață nouă era înfățișat de Dumnezeu chiar înaintea ochilor mei."[6]

Prin urmare, schimbarea vieții presupune o naștere la o nouă viață. Tocmai de aceea întreg procesul convertirii se va constitui din mai multe elemente: chemarea lui Dumnezeu, importanța rațiunii, credința – ca bază, lepădarea de „omul cel vechi".

Cu toate că procesul convertirii ține foarte mult de decizia pe care o ia omul, primul pas în acest sens îl face Dumnezeu spre om, El fiind Cel care-l invită pe om la relația vie și personală cu Dumnezeu. Un exemplu foarte pertinent în acest sens este convertirea celor trei martiri din primele veacuri de care amintește Pr. Cristian Sonea[7], preluată de la Nicolae Cabasila: Porfirie, Ghelasie și Ardalion. În viața celor trei martiri se vede foarte concret chemarea personală pe care o face Hristos, ceea ce va și determina schimbarea lor și chiar moartea pentru Hristos. Amintim faptul că cei trei au fost prigonitori, și cu toate acestea, Duhul lui Dumnezeu, trecând peste toate limitele „canonice", despre care foarte des se discută azi în Biserică, îi întoarce din calea lor de prigonitori, făcându-i importanți mărturisitori ai creștinismului.

Din toate mărturiile pe care le-am analizat în această lucrare, am observat faptul că majoritatea dintre ele vorbesc despre o „chemare acasă", despre acel sentiment de familiaritate, deși de multe ori nu s-au întâlnit niciodată în viața lor cu spiritualitatea ortodoxă. De aceea, un rol principal în convertirea omului îl are persoana Duhului Sfânt, a căror „daruri" le vor primi în mod deplin odată cu intrarea în Biserica Ortodoxă.

Un alt rol important în întreg procesul convertirii, îl are cu siguranță și omul. Această schimbare a vieții și al experierii lui Dumnezeu prin prisma spiritualității ortodoxe, trebuie să fie o decizie asumată prin libertate și prin voință proprie, fără a fi declanșată de un factor exterior, fără ca omul să fie obligat de circumstanțe. Dacă aceasta va fi făcută prin asumare, cu siguranță vor veni în urma ei și roadele, dar dacă va fi făcută doar datorită circumstanțelor (ex. convertirile care au loc doar pentru a putea fi oficiată Taina Cununiei), de multe ori nu au niciun sens, fiind după scurt timp în multe cazuri abandonată, omul revenind la setul de valori pe care l-a asumat în întreg parcursul vieții sale. De aceea, de exemplu, ÎPS Iosif, Arhiepiscopul Ortodox Român al Europei Occidentale îi îndeamnă pe preoți să nu oblige pe cei care vor să aibă căsătorii mixte, la o convertire obligatorie. Acest mod de a vedea lucrurile este unul autentic, pe care-l întâlnim și în Sfânta Scriptură, dar și în gândirea Sfinților Părinți.

---

[6]Trad. de Alexe COSTINEL, pentru *Familia Ortodoxă*, după www.journeytoorthodoxy.com, via www.misiuneinafrica.wordpress.com

[7] Cristian Sonea, *Teologia dialogului intercreştin: o introducere*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017, p. 231.

De exemplu, Sfântul Grigorie al Nyssei, a cărui lucrare o găsim în PSB, volumul 30, amintește de faptul că:

> „Viețuitoarele care se nasc trupește datoresc nașterea aceasta poftei de reproducere a părinților lor, în timp ce nașterea duhovnicească depinde de voința celui ce dorește să primească această naștere. Întrucât, însă, în acest din urmă caz există primejdia de a greși împotriva interesului propriu prin aceea că aici fiecare se hotărăște de bunăvoie, dacă vrea si se nască sau ba, ar fi bine, cred, ca cel ce dorește să se nască duhovnicește la o viață nouă, să chibzuiască bine cu mintea și să știe ce folos îi va aduce tatăl cel nou din care vrea să se nască."[8]

Observăm faptul că Sfântul susține foarte vehement importanța rațiunii în acest proces al convertirii, omul să fie astfel conștient de ceea ce face, iar decizia lui să fie conform voinței sale libere. Doar în acest mod, omul va beneficia de folosul Tatălui sau de darurile Duhului Sfânt. În acest mod se adeveresc cuvintele Mântuitorului, care zice foarte clar că „ceea ce este din Duh, Duh este" (Ioan 3, 6). Astfel, omul cu ajutorul Duhului Sfânt, dar și prin eforturile proprii, poate să parcurgă un urcuș duhovnicesc, având potența de ajunge chiar la desăvârșire.

Deși rațiunea are și ea un rol fundamental în schimbarea vieții prin convertire, superioară ei este credința. Despre această superioritate vorbește Sfântul Ioan Gură de Aur, în lucrarea *Cuvinte de aur*, vol. 1: „Eu, omul rațional stau mut, fără învățătura credinței."[9] Acesta va compara învățătura cu un copac, care dacă nu are rădăcină nu va da rod. În acest sens, rădăcina este credința, ea fiind baza pe care trebuie pusă și raționalitatea, astfel, între ele existând o conlucrare, omul fiind capabil să primească harul Duhului Sfânt și într-un final mântuirea, conform cuvintelor Sfântului Apostol Pavel: „Că de vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul şi vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morţi, te vei mântui." (Romani 10, 9) Conform aceluiași Sfânt Părinte, credința este cea care risipește întunericul din sufletul omului care este deschis să o primească. Tocmai de aceea, fenomenul convertirii nu poate fi lipsit de acest act al credinței.

Un alt lucru esențial în schimbarea vieții prin convertire, este lăsarea în urmă a păcatelor și a obiceiurilor pătimașe pentru a putea conlucra cu energiile necreate ale lui Dumnezeu, care se revarsă în Biserică prin Sfintele Taine. Această schimbare trebuie să fie una profundă, nu doar una la suprafață, deoarece această înnoire a vieții se face cu scopul schimbării firii, pentru a putea descoperi Adevărul. În acest sens, Sfântul Grigorie, într-un capitol imediat următor (*Necesitatea convertirii*), amintește faptul că „schimbarea vieții noastre dobândită prin Botez (în cazul nostru prin convertire), nu-i propriu-zis o schimbare, dacă noi rămânem tot în starea în care am fost."[10] De

---

[8] GRIGORIE, *Scrieri*, coll. *Părinţi şi scriitori bisericeşti* 30, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1998, p. 341.

[9] Ioan Gură de Aur, *Cuvinte de aur. Credința, nădejdea, dragostea*, vol. I, trad. Victor Manolache, Egumeniţa, p. 33.

[10] GRIGORIE, *Scrieri*, p. 344.

aceea, putem susține faptul că schimbarea sau convertirea nu este un oarecare proces sau fenomen magic, care imediat îl schimbă pe om. Acesta poate dura mult timp de la momentul descoperirii adevăratei credințe.

Cu toate acestea, hotărârea schimbării trebuie să fie foarte concretă, astfel omul având posibilitatea de a lăsa în urmă tot ceea ce este negativ din viața pe care a avut-o până atunci. Totuși, omul își păstrează odată cu convertirea personalitatea lui, deoarece această unicitate o putem observa până și în cadrul persoanelor Sfintei Treimi, însă, întregul set de valori și întreaga gândire „eretică", pe care a avut-o până în acel moment, trebuie uitată. După cum amintea mai sus și Părintele Sofronie, această naștere din nou este o schimbare a vieții din temelie, a rădăcinilor am putea spune. Posibilitatea acestui fapt se datorează deschiderii inimii a omului, care este decis să primească Adevărul. La această concluzie a ajuns și unul din filosofii pe care i-am amintit mai sus, inima fiind în spiritualitatea ortodoxă, centrul duhovnicesc al omului.[11]

Odată cu convertirea, urmează schimbări și la nivel social, de multe ori aceasta îndepărtându-i pe oamenii apropiați noului convertit, cel puțin inițial, până înțeleg motivele deciziei lui. Din această cauză însă, mulți se poticnesc în acest sens și nu reușesc să ducă până la final convertirea lor. În majoritatea cazurilor pe care le-am cercetat și din mărturiile pe care le-am auzit, oamenii au o reticență în acest sens, ei fiind conștienți că nu doar prietenii lor s-ar îndepărta de ei, ci chiar și membri familiei. Tocmai de aceea, nu trebuie forțată o astfel de convertire, ci decizia să o ia cel în cauză, fără a fi presat din exterior. O astfel de schimbare a credinței, presupune și o schimbare a întregii vieți. De aceea ea mai este și numită „naștere din nou".

1. Tipologii de convertiți

Dacă am face o sistematizare a tipologiilor celor convertiți, putem observa că există mai multe tipuri și mai multe motive pentru care aceștia s-au convertit. În lucrarea lui Mihai Copăceanu, *Ortodoxie la Oxford*[12], există o sistematizare mult mai amplă și mai aprofundată. În acest context, am ales patru din principalele motive pentru care s-au convertit cei a căror viață am analizat-o în această lucrare.

a) Convertirea prin rațiune

De obicei convertirile „raționale" se definesc prin lectura unor cărți teologice sau prin discuții convingătoare. Majoritatea celor care se convertesc din mediul catolic sau protestant la

[11] Învățătură întâlnită în principal la Sfântul Isaac Sirul.

[12] Mihai Copăceanu, *Ortodoxie la Oxford: Te-am găsit, Doamne! mărturiile a 12 englezi convertiți la ortodoxie*, Deisis, Sibiu, 2010.

ortodoxie, înainte de a intra în mod oficial în Biserica Ortodoxă, aceștia cercetează scrierile răsăritene, trecând astfel printr-un „catehumenat”.

b) Convertirea prin artă

În această tipologie se încadrează cei care simt un atașament imediat în momentul în care pășesc într-o Biserică Ortodoxă, datorită iconografiei sau a cântărilor din cadrul cultului, mai ales ale Sfintei Liturghii. Emoția simțită în acel moment, este definitorie pentru convertire.

c) Convertirea din curiozitate

În această categorie se încadrează cei care se convertesc în urma experimentării mai multor grupări religioase, având ca scop experimentarea. Din fericire, în multe cazuri Biserica Ortodoxă a fost cea la care aceștia s-au oprit în cele din urmă, aici simțind sentimentul de „acasă”.

d) Convertirea prin conjunctură

În această ultimă categorie vorbim despre cei ce se convertesc în urma căsătoriilor mixte, sau în urma influențelor din exterior, fără ca aceștia să aibă o decizie liberă și hotărâtă din dorința Adevărului. Tocmai de aceea de multe ori aceste convertiri nu sunt de durată, cel în cauză revenind în multe cazuri la tradiția din care făcea parte inițial. Putem spune despre aceste convertiri sunt relativiste și nu aduc niciun beneficiu celui „convertit”.

Aceste tipologii sunt unele generale, însă există cazuri în care cel nou convertit se încadrează în mai multe tipuri. De exemplu, am observat la cele două interviuri, că cei doi, deși au trecut prin mai multe etape până să ajungă la intrarea efectivă în Biserică, aceștia au avut și o perioadă de catehumenat, adică au citit lucrări te Teologie Ortodoxă, pentru a cunoaște Biserica din care ei vor face parte.

2. Păstrarea celor noi convertiți în Biserică

Un aspect important ce ține de misiunea și de pastorația Bisericii, este acela de a avea capacitatea de a păstra pe cei noi convertiți în lumea eclesială, să îi mențină în acest entuziasm cu care ei intră în Biserică. Cu siguranță acest lucru nu este unul ușor, însă preoții, în a căror parohie există noi convertiți trebuie să se ocupe în mod special de ei, oferindu-le în primul rând responsabilități, aceștia simțind apartenența în Biserică într-un mod real și benefic comunității în care ei au intrat. Tocmai de aceea, dacă există oameni de știință care s-au convertit la ortodoxie, cum ar fi cei despre care am vorbit mai sus, care vin din lumea filosofiei, care ar putea aduce o contribuție atât filosofiei, cât și teologiei, de a face o punte de legătură dintre cele două, Biserica invitându-i astfel pe acești oameni la acțiune în folosul ei. Astfel, Biserica ar putea fi mult mai

activă și în spațiul științific sau cultural și ar avea o voce mult mai auzită în societatea în care trăim. Este momentul cel mai potrivit pentru ca cele două lumi (știința și teologia) să se interconecteze și să ajungă la dialoguri, cu scopul de a ajunge împreună la Adevăr.

Un alt mod de a-i păstra pe cei noi convertiți în lumea eclezială este acela de a-i responsabiliza în ceea ce privește serviciile religioase. După cum am observat în una din cele două convertiri asumate, Felmy, a fost foarte activ în cadrul slujbelor chiar înainte de a se converti. Acest mod de a-i responsabiliza pe cei care vor să intre în Biserică este unul foarte bun, deoarece ei simt că aduc o oarecare contribuție Bisericii. Tocmai de aceea, în urma studiilor de teologie (dacă se întâmplă ca aceștia să le facă), cei care sunt convertiți vor fi cel mai probabil foarte buni misionari, vorbindu-le oamenilor despre tradițiile din care ei au venit din propria lor experiență. Astfel, una dintre responsabilitățile care ar trebui să le revină este aceea de a fi misionari ai lui Hristos, pentru a putea ajuta și pe ceilalți să ajungă la cunoașterea Adevărului din cadrul Bisericii Ortodoxe.

Concluzii

În această lucrare am încercat să dau o definiție teologiei convertirii, aceasta presupunând ***schimbarea vieții omului, o adevărată naștere din nou, care presupune o nouă viață, atât din punct de vedere social, cât și psihologic, dar mai ales spiritual sau duhovnicesc.*** Această schimbare nu este una ușoară, tocmai de aceea am și dorit să o dezbat, pentru a putea vedea dificultățile prin care poate să treacă cei care vin în Biserica Ortodoxă, schimbându-și odată cu această trecere întreaga viață. Am ajuns la concluzia că este foarte important ca omul să cerceteze Tradiția în care acesta va intra, deci convertirea lui să fie și una rațională. Pe lângă rațiune, este foarte importantă și schimbarea concretă a vieții, susținută în primul rând de despătimire. Prin îngroparea omului celui vechi, Dumnezeu naște în om dorința spre Absolut, iar printr-un act sinergic, omul reușește să intre într-o relație personală cu El.

Pe lângă această scurtă dezbatere pe tema convertirii, am reușit să clasific tipologiile celor care se convertesc. Am ales doar patru, deoarece, în opinia mea, acestea sunt cele mai frecvente. Este important și cum reușim să îi păstrăm în Biserică pe cei care recent au ajuns la ea, tocmai de aceea, preoții și în general oamenii ei, trebuie să fie foarte bine pregătiți ca să nu îi piardă pe cei ce cu entuziasm s-au întors la Hristos. Acest entuziasm poate fi păstrat viu, doar dacă ei sunt implicați în cadrul vieții ecleziale, preotul fiind cel care trebuie să genereze aceste soluții, să fie ca un liant de legătură între ei și comunitatea nouă în care au intrat și între ei și Hristos.

Bibliografie:

- *BIBLIA sau SFANTA SCRIPTURA*, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București 2008;
- Copăceanu, Mihai, *Ortodoxie la Oxford: Te-am găsit, Doamne! mărturiile a 12 englezi convertiţi la ortodoxie*, Deisis, Sibiu, 2010.
- Douglas, James Dixon; Laurenţiu, Doris; Pop, Liviu; Tipei, John F., *Dicţionar biblic*, Cartea Creştină, Oradea, 1995.
- Grigorie, de Nyssa, *Scrieri* (Părinţi şi scriitori bisericeşti 30), Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1998.
- Gură de Aur, Ioan, *Cuvinte de aur. Credința, nădejdea, dragostea*, vol. I, traducere de Victor Manolache, Egumeniţa.
- Sonea, Cristian, „Curs Misiologie, an III".
- Sonea, Cristian, *Teologia dialogului intercreştin: o introducere*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017.
- „dexonline", https://dexonline.ro/definitie/convertit.
- „Biblia Catolică", http://bibliacatolica.ro/.

Rolul dascălului în integrarea elevilor cu CES

Prof. înv. primar *Ioana Letiția Birău*
Școala Gimnazială *„Lucreția Suciu”* Oradea, jud.Bihor

”... în livadă ne place să avem copaci care rodesc mai devreme sau mai târziu ... toate aceste roade sunt bune, nici unul nu este de aruncat. De ce să nu acceptăm în școli, minți mai agere sau mai încete? De ce nu i-am ajuta? Pierdem timp, dar câștigăm satisfacție și respect ...” (Comenius)

După părerea mea, unul dintre cele mai importante obiective pe care le avem ca și învățători/profesori este acela de a integra copiii cu CES în învatământul de masă. Scopul nostru este să îi pregătim pentru o viață cât mai normală, să fie autonomi și cu o dependență cât mai redusă față de familie. Integrarea acestor copii speciali în învățământul de masă nu este o procedură tocmai ușoară. De multe ori ne lovim de tot felul de bariere sociale cum ar fi neglijența, marginalizarea, etichetarea, sau pur și simplu refuzul de a li se acorda dreptul de a învăța alături de copii tipici. Chiar dacă depășim barierele sociale, integrarea acestor copii se face treptat deoarece, până ajung la nivelul de a putea fi integrați într-o școală de masă, aceștia trec prin ani de terapie și pregătire specifică. Procesul de integrare depinde foarte mult și de diagnostic.

În ultimele 2 serii de elevi am interacționat cu un caz de sindrom Asperger și un caz de ADHD. În seria actuală, efectivul clasei mele, a III-a este format din 17 elevi, dintre care 8 sunt elevi cu CES. Fiecare zi este o provocare, dar provocarea cea mai mare este fetița cu tulburare hiperkinetică.

Diagnosticele elevilor mei (cf. certificatelor) - IQ - (58-75), DMU, IL:

- întârziere în dezvoltarea limbajului expresiv;
- dislalie polimorfă;
- deficit atențional;
- tulburări mixte ale abilităților școlare cu tulburări de comportament;
- tulburări mixte emoționale ale copilăriei;

- carențe intructiv-educative;
- tulburare hiperkinetică.

Câteva dintre *soluțiile* găsite de mine în abordarea elevilor hiperactivi:

- ✓ Segmentarea unui test/fișe (vederea unei pagini de exerciții îi copleșește);
- ✓ Abordare prin joc, oferirea de alternative, cu limite (nu reacționează la abordare direcă, cerințe directe);
- ✓ Să răspundă printre primii (lipsa răbdării);
- ✓ Pauze scurte în timpul activității (prevenirea crizelor din cauza oboselii, frustrării);
- ✓ Emoticoanele (motivare, încurajare, accentuarea comportamentului dezirabil);
- ✓ Scaunul de relaxare (prevenirea unei crize, segmentarea activității)
- ✓ Responsabilizarea propriei decizii, joacă, glumă (pentru opozabilitate) ex. Dacă faci/nu faci așa se întâmplă asta.
- ✓ Responsabilzarea prin sarcini ușoare (împărțirea/strângerea unor fișe, materiale de lucru, ștergerea tablei).

MOTTO: „Copiii sunt ca fluturii care zboară în văzduh. Unii se înalţă mai sus ca alţii, însă fiecare zboară cât de bine poate. De ce să-i compari între ei? Fiecare este diferit. Fiecare este special. Fiecare este frumos. Când un copil îţi dă un cadou, chiar dacă e o piatră, apreciază. Poate fi singurul lucru pe care acel copil îl are şi a ales să ţi-l dea ţie."

Satisfacția mea vine atunci când văd bucuria pe chipul copilului când îl laud/încurajez pentru reușita lui. Se simte valorizat și prinde aripi. Și îmi propun să nu las să treacă nicio zi fără laude!

Bibliografie:

Gherguţ Alois, *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale*, Editura Polirom, Iași, 2006

Verza E. & Paun E., *Educatia integrată a copiilor cu handicap*, Unicef, 1998

Popescu G. & Pleșa O. (coord), *Handicap, readaptare, integrare*, București, Pro Humanitate, 1998

Vrăjmaș T., *Învăţământul integrat şi/sau incluziv pentru copiii cu cerinţe educative speciale*,, Editura Aramis, București 2001

Anxietatea în rândul elevilor

Prof. Dorina-Marioara Burtic
Liceul Tehnologic *„Livia Maria Gego”* Dobrești, jud. Bihor

În ultimele decenii, fenomenul anxietății în rândul elevilor a căpătat amploare, devenind o realitate tot mai prezentă în școlile din întreaga lume. Astfel, un număr mare de elevi se confruntă astăzi cu stări de teamă, îngrijorare și stres. Gândite în profunzime, aceste stări pot fi semne ale anxietății, o problemă frecventă în mediul educațional. Anxietatea nu înseamnă doar emoții trecătoare înaintea unui test, ci poate fi o stare continuă care afectează modul în care elevii învață, gândesc și se simt.

Dincolo de stresul ocazional legat de testări sau performanță, un număr tot mai mare de copii și adolescenți se confruntă cu forme persistente de anxietate care afectează negativ învățarea, relațiile sociale și dezvoltarea emoțională. Fenomenul este alimentat de factori multipli, de la presiunea academică la dinamica familială și influența rețelelor sociale.

În încercarea de a înțelege mecanismul anxietății în rândul elevilor, putem distinge trei factori importanți. Un prim factor esențial îl reprezintă presiunea școlii: așteptările ridicate ale părinților și profesorilor - să ia note mari, să fie cei mai buni, - respectiv frica de a greși sau de a-i dezamăgi îi face pe mulți să nu se mai simtă comod la școală. Coroborate cu un sistem educațional axat pe performanță și note, aceste aspecte generează o stare de tensiune constantă în rândul elevilor. Studiile arată că anxietatea de performanță afectează concentrarea și capacitatea de memorare, ducând adesea la rezultate școlare mai slabe.

Un alt factor important îl reprezintă contextul social și relațiile dintre colegi. Fenomene precum bullying-ul, glumele răutăcioase, excluderea din grupuri sociale sau comparațiile frecvente între elevi (în special pe rețelele de socializare) pot avea un impact emoțional devastator. Copiii care nu se simt acceptați sau integrați pot dezvolta fobii sociale provocate de frică și tristețe; unii ajung chiar să evite școala sau să nu mai vorbească cu ceilalți, de teamă să nu fie judecați sau respinși.

Cel de-al treilea factor îl reprezintă lipsa de sprijin emoțional suficient în mediul educațional. În multe cazuri elevii nu știu cui să ceară ajutor, iar profesorii nu sunt suficient pregătiți pentru a recunoaște sau gestiona problemele de sănătate mintală. În plus, consilierea psihologică este adesea insuficientă sau inexistentă în unele școli, deși ar trebui să fie un serviciu de

bază pentru prevenirea și intervenția timpurie. Ar conta foarte mult ca fiecare elev să știe că nu este singur și că există oameni dispuși să-l asculte.

Unii specialiști susțin că un anumit nivel de stres este normal și chiar benefic pentru motivarea elevilor. Este adevărat că un grad moderat de stres poate stimula performanța, dar diferența dintre stresul adaptativ și anxietatea cronică este esențială: când teama devine copleșitoare și persistentă, ea blochează procesul de învățare și afectează sănătatea mintală pe termen lung.

Putem astfel concluziona că anxietatea în rândul elevilor este o problemă reală și complexă, ce necesită acțiuni concrete din partea sistemului educațional, a familiei și a comunității. Promovarea sănătății mintale în școli, formarea profesorilor și sprijinul emoțional constant pot transforma școala într-un spațiu mai sigur și mai echilibrat pentru fiecare copil deoarece educația nu trebuie să fie o sursă de teamă, ci un proces de dezvoltare armonioasă.

Bibliografie:

Voinea, M. & Băban, A. (2018). *Sănătatea mintală a copiilor în școli: provocări și oportunități*. Revista de Psihologie Socială.

UNICEF România. (2021). *Sănătatea mintală a copiilor și adolescenților*.

Asociația Salvați Copiii. (2023). *Bullying-ul în școli și efectele sale psihologice*.

Centrul Național de Sănătate Mintală. (2020). *Ghid pentru părinți și profesori – Cum recunoaștem anxietatea la copii*.

Dimensiuni estetice și morale în literatura pentru copii

Prof. dr. *Aurina-Florica Covaci*
Liceul Tehnologic *„Livia Maria Gego”* Dobrești, jud. Bihor

Motto: *„A vorbi frumos românește înseamnă a fi colindat de dor, a scrie frumos românește înseamnă a fi găsit cărarea dorului spre dor.”* (Fănuș Neagu)

Prin toate compartimentele ei, limba română își aduce contribuția la dezvoltarea gândirii și la modelarea sentimentelor, asigurând elevului suportul evoluției intelectuale, precum și dezvoltarea estetică și morală a acestuia.

Urmând legile generale ale creării unei opere literare, literatura pentru copii întrunește un anume specific, acela de a răspunde particularităților dezvoltării psihice, volitionale și afective ale micilor cititori.

Literatura reprezintă un act de creație, o artă, ca și muzica, pictura etc., dar care, spre deosebire de acestea, operează cu cuvântul, valorificându-i inepuizabilele resurse de expresie.

O scriere adresată copiilor se caracterizează printr-un cumul de valori ce depind de coordonatele esențiale ale textului: culturală, socială, istorică etc. Însă, pe lângă acestea, se dezvoltă și alte valori caracteristice, proprii, principala fiind cea morală, etică.

Această literatură denumită *belles lettres,* încearcă să surprindă acele lucrări frumoase ale literaturii, acele opere care se fac știute datorită calităților lor estetice și morale și totodată originalității lor inerente. Delimitarea literaturii de acest tip de scriere se arată mereu fragilă și oscilează între ceea ce analiza cercetătoarea americană Louise Rosenblatt[1] referitor la relaționarea de tip estetic sau eferent a cititorului cu textul. În opinia ei, consistența estetică a unui text ar mări procesul de autoreflecție și autocritică al celui care citește, lucru care ar conduce la împărtășirea cu alți cititori a experienței acumulate prin intermediul lecturii.

Teoreticienii americani René Wellek și Austin Warren apreciază faptul că în ceea ce privește termenul *literatură* ar exista mai multe considerente. Conform acestora, o opinie ar fi că ,,literatura echivalează cu tot ceea ce este tipărit, lucru care ar conduce la identificarea ei cu istoria civilizației.

[1] Louise M. Rosenblatt, *The Reader, the Text, the Poem,* The *Transactional Theory of the Literary Work*, Publisher Carbondale: Southern Ilinois University Press, 1994, p.25

În altă ordine de idei, literatura se identifică cu *cărțile mari,* adică cele care se remarcă prin gradul de expresie artistică, având la bază fezabilitatea în criteriile estetice și morale.[2]

Referitor la stilistica limbii, atât ca stilistică realizată în sens intențional, cât și ca stilistică literară ori estetică, amândouă cercetează învelișul primordial al expresivității comunicării interumane.

Din moment ce unul dintre principalele obiective ale stilisticii rezidă în a clarifica deosebirile dintre sistemul limbii unei scrieri literare și limbajul comun, principala distincție dintre cele două forme ar fi că stilistica limbii își găsește rolul în limbajul uzual, iar stilistica literară sau estetică ori morală în limbajul construcțiilor beletristice, unde conferă limbajului rolul de instrument de comunicare artistică.

Referitor la basmele lui Creangă, construite pe baza unor tautologii subiectuale, după forma progresiei aritmetice, fără reducerea termenilor asemenea, reprezintă, evident, modelul limbajului artistic de tip beletristic. Astfel, basmele scriitorului român sunt evidențiate atât de forța expresivă a limbajului, cât și de valoarea mesajelor cu evidentă încărcătură morală, educativă transmisă cititorului.

O altă trăsătură esențială a limbajului artistic o reprezintă și modalitatea de expunere, luxul detaliilor, comunicarea afectivă și mai ales evitarea clișeelor. Astfel, literatura are forță de conotare, comunicarea devine pretențioasă, utilizând un repertoriu ales. În ciuda evoluției sociale cu diversitatea inovațiilor, întotdeauna limbajul artistic se evidențiază datorită originalității artistului care-l substituie realității și normelor proprii.

După cum se cunoaște deja, literatura este animată de două intenții, utilitate și delectare. Prima, luată ca modalitate de instruire, poate să devină un mijloc propagandistic, iar plăcerea poate să inducă lectorul într-o lume a emoțiilor, putând transforma realitatea într-o imagine artistică. Întotdeauna literatura a fost și este utilă și plăcută, iar aceste elemente, prin fuzionare îi atribuie incontestabile calități estetice și morale.

Însușirile morale dezvoltate prin intermediul textelor literare determină dezvoltarea intelectuală a elevului. Această calitate însușită condiționează și randamentul școlar al celui care învață, conform spuselor lui Jean Piaget: ,,activitatea de învățare reprezintă însușirea unor scheme sau structuri ale cunoașterii."[3]

---

[2] René Wellek, Austin Warren, *Teoria literaturii,* (în românește de Rodica Tiniș, cu un studiu introductiv și note de Sorin Alexandrescu), Editura pentru Literatură Universală, București, 1967, p.321

[3] Jean Piaget, *Naşterea inteligenţei la copil (* traducător Dan Răutu), Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973, p.123

Textul literar constituie un adevărat suport axiologic pentru metodele educației morale, care își intenționează fundamentarea în constituirea personajelor literare conform unor prototipuri desprinse din lumea reală.

Odată cu analiza personajelor surprinse în operele studiate, este important ca mesajele să fie transmise copiilor cât mai emoțional. Astfel, este necesar ca profesorul să emită conținutul informațional desprins din fondul textelor literare în paralel cu conduita socială și morală zilnică, fără a omite procesul de acumulare al cunoștințelor însușite, care se cer a fi verificate. În consecință, micul cititor va dori să abordeze un comportament, în viața de zi cu zi, similar personajelor-model prezentate de eroii pozitivi ai scrierilor.

În vederea descoperirii personajului și comportamentului acestuia, trebuie lăsat loc discuțiilor, emiterii de păreri și idei care să identifice legătura, dar și diferența dintre realitate și ficțiune, prin concretizarea identității eroului povestirii. Identificarea acestuia se raportează atât la viața culturală, cât și la efectele constituite în planul social, pentru că, prin intermediul lecturii, copilul se formează nu numai estetic, ci și moral, ajungând la capacitatea de a decide criteriile de selectare a valorilor. Virtuțile morale și estetice ale personalității copiilor și tinerilor se formează și se dezvoltă prin lectură, în așa fel încât aceștia devin apți să distingă personajele care, prin atributele lor, le-ar putea contura atitudinea în cadrul societății.

De ce și cum evaluăm: strategii de evaluare în cadrul actvităţilor matematice pentru copiii preşcolari

Prof. *Daniela Leucea*
Grădinița cu Program Prelungit Nr. 56 Oradea, jud. Bihor

„Învăţământul preşcolar constituie baza piramidei în planul cunoaşterii, al conturării viitoarei personalităţi, pe care se va clădi, pe parcursul celorlalte trepte de învăţământ, edificiul complex şi de largă deschidere al profilului tinerilor şi adulţilor mileniului III”

(Elisabeta Voiculescu)

Învăţământul preşcolar reprezintă primele trepte ale sistemului de învăţământ din ţara noastră. Structura sistemului de învăţământ este determinată de nivelul de organizare a societăţii, de gradul de dezvoltare a ştiinţei şi tehnologiei, dar mai ales de politica statului. În această structură se reflectă preocupările, nivelul de dezvoltare a şcolii şi posibilităţile de instruire şi de educare de care dispune statul. Din aceste motive, sistemul de învăţământ se află într-o permanentă dinamică, mai ales într-o societate în plină tranziţie, cum este societatea românească în momentul de faţă.

Învăţământul preşcolar se află, ca şi celelalte trepte de învăţământ, într-un dinamic proces de restructurare şi revalorizare, de racordare la nivelul mondial din acest domeniu. Dar cum orice reformă trebuie să înceapă şi să se încheie cu o evaluare a rezultatelor, această componentă este şi ea reconsiderată şi reglementată pe criterii noi.

Potrivit lui Constantin Cucoş, evaluarea şcolară reprezintă procesul prin care se delimitează, se obţin şi se furnizează informaţii utile, permiţând luarea unor decizii ulterioare. Actul evaluării, în concepţia sa, presupune trei momente, relativ distincte: măsurarea, aprecierea rezultatelor şcolare şi adoptarea măsurilor ameliorative. Măsurarea cunoştinţelor instruirii constă în operaţia de cuantificare a rezultatelor şcolare, respectiv de atribuire a unor simboluri prin excelenţă calitative. Măsurarea presupune o determinare obiectivă prin surprinderea riguroasă a unor achiziţii şi nu implică formularea unor judecăţi de valoare. Măsurarea ţine mai mult de dimensiunea

„impersonală” a educatorului. Aprecierea şcolară sau evaluarea propriu-zisă constituie emiterea unei judecăţi de valoare, semnificaţia unui rezultat observabil sau măsurabil într-un cadru de referinţă axiologic. Adoptarea de măsuri ameliorative implică actele decizionale privind perfecţionarea şi potenţarea procesului de predare-învăţare prin măsuri sincronice sau succesive actului evalutiv.

Teoria şi practica evaluării în educaţie înregistrează o mare varietate de moduri de abordare şi de înţelegere a rostului acţiunilor evaluative. Ele se nuanţează sub raportul înţelegerii naturii unui proces, a ceea ce reprezintă obiectul acţiunilor evaluative, a funcţiilor pe care le îndeplinesc, ca şi a modurilor de realizare.

Pentru a da un răspuns complet la întrebarea „ce înseamnă evaluarea” ar trebui spus că evaluarea este mai mult decât o operaţie sau o tehnică, fiind o acţiune complexă, un ansamblu de operaţii mintale şi acţionale, intelectuale, atitudini, afecte, despre care se presupune că precizează: conţinuturile şi obiectivele ce trebuie evaluate, în ce scop şi în ce perspectivă se evaluează (perspectiva deciziei de evaluat), când se evaluează (la începutul învăţării, pe parcursul acesteia, la sfârşit de bilanţ), cum se evaluează, în ce fel se prelucrează datele şi cum sunt valorificate informaţiile, pe baza căror criterii se apreciază.

Evaluarea este o componentă importantă a procesului de învăţământ ce permite luarea în cunoştinţă de cauză a unor decizii de reglare, ameliorare, perfecţionare a activităţii. După D. Ausbel, ea este punctul final într-o succesiune de evenimente: stabilirea scopurilor, prin prisma comportamentelor dezirabile, proiectarea şi executarea programului, măsurarea rezultatelor, aprecierea lor. Dar, procesul nu este încheiat, deoarece, pe baza evaluării va fi reluat într-un mod mai convenabil, adecvat nevoilor de educaţie şi posibilităţilor reale de a le satisface, astfel încât evaluarea are rolul unei legături, a unei conexiuni inverse, unui feed-back operativ între etapa parcursă şi cea următoare.

Evaluarea are funcţii importante în procesul didactic:

- de constatare, de scriere, măsurare a rezultatelor obţinute de cei educaţi;
- de clasificare, ierarhizare a acestora după performanţele obţinute;
- de diagnoză, adică de cunoaştere a factorilor ce au condus la aceste rezultate;
- de prognoză (predicţie), de prefigurare a soluţiilor de ameliorare a rezultatelor, eliminare a lipsurilor şi erorilor, reglarea şi perfecţionarea activităţii.

Privind din unghiul de vedere al educatoarei, funcţiile evaluării vizează:

- identificarea nivelului iniţial de pregătire al copiilor;

- stabilirea eficienţei organizării, structurării, accesibilizării conţinutului, alegerea strategiei adecvate grupei sau indivizilor din grupă;
- stabilirea volumului şi calităţii cunoştinţelor, deprinderilor, abilităţilor dobândite de copii într-o perioadă de instrucţie determinată (unitate de conţinut), descoperirea unor lacune, dificultăţi, rămâneri în urmă pentru ca pe baza lor să se elaboreze un program de recuperare (cu întreaga grupă, pe grupe mici sau individual);
- anticiparea, proiectarea, organizarea şi conducerea ştiinţifică, eficientă, a următoarelor secvenţe de instruire;

Pentru preşcolar, funcţiile specifice ale evaluării sunt educative:

- îl ajută să fixeze, să consolideze şi să reţină cunoştinţele prin repetare şi prin întărirea pozitivă pe care evaluarea o determină, să le integreze în sisteme;
- să-şi mărească încrederea în forţele proprii ori să-i descurajeze comportamentele negative sau ineficiente;
- îi susţine interesul pentru cunoaştere;
- îi stimulează şi îi dirijează învăţarea;
- contribuie la formarea capacităţii de autoapreciere şi la stimularea trebuinţei de autoafirmare.

Aceste funcţii generale şi specifice demonstrează necesitatea includerii evaluării în activitatea didactică.

În cadrul activităţilor matematice, actul de evaluare are drept scop măsurarea şi aprecierea cunoştinţelor, priceperilor şi deprinderilor matematice dobândite de copii în cadrul procesului didactic. În acelaşi timp, evaluarea urmăreşte şi aspecte formative ale muncii educatoarei, concretizate în atitudinile şi comportamentele dobândite de copilul preşcolar prin instrucţie şi deci, în această perspectivă, obiectivele specifice obiectului, trebuie interpretate ca finalităţi ce asigură dobândirea acestor capacităţi. În funcţie de obiectivele specifice unităţii didactice parcurse, evaluarea urmăreşte dacă copiii sunt capabili: să recunoască şi să denumească culorile de bază, să recunoască şi să denumească formele geometrice plane, să discrimineze dimensiuni (mărime, lungime, lăţime, grosime), să constituie mulţimi de obiecte, imagini intuitive, figuri simbolice, pe baza unor variate însuşiri de formă, culoare, dimensiune, considerate separat şi simultan, să redea prin desen mulţimi reprezentate figurativ sau simbolic, să distingă şi să numească poziţii şi relaţii spaţiale între mulţimi sau între elementele unei mulţimi în raport cu un reper dat, să efectueze operaţii de triere, grupare, scriere, comparare, clasificare, ordonare, să măsoare cu etaloane nestandardizate diverse dimensiuni, să compare prin apreciere globală şi prin punere în perechi

numărul de elemente a două sau mai multe mulţimi, să identifice diferenţe cantitative (numerice) între două mulţimi comparate prin diverse procedee, să numere conştient în limitele 1-10, crescător şi descrescător, să indice locul obiectelor într-un şir utilizând numeralul ordinal, să compună şi să descompună numere cu diferenţe de 1-2 unităţi, să recunoască simbolurile aritmetice şi semnificaţia lor, să efectueze operaţii simple de calcul oral, adunare şi scădere cu 1-2 unităţi, să aplice cunoştinţele matematice dobândite în situaţii practice.

Funcţia principală a evaluării în instrucţie este feed-back-ul; corectarea şi reglarea sistemului instructiv în ansamblul său realizează controlul învăţării, corectează şi clasifică materialul informaţional.

În ciclul preşcolar, corectarea secvenţială (pe operaţii) are efecte pozitive asupra eficienţei învăţării, pentru că semnalează imediat lacunele din cunoştinţe şi condiţionează acţiuni de revenire asupra informaţiei, mobilizând atenţia copiilor.

Stabilirea informaţiei de control prin care copilul poate proba că, după parcurgerea unei etape de instruire, a dobândit noi deprinderi, capacităţi intelectuale şi practice reprezintă o acţiune pedagogică tot atât de importantă ca şi definirea obiectivelor şi a conţinutului învăţării.

În activităţile matematice, ca în orice activitate din grădiniţă, evaluarea nu are rol clasificator, ci oferă informaţii pentru o diferenţiere şi o individualizare a instrucţiei cu scop ameliorativ şi este un proces a cărui desfăşurare parcurge trei etape:

- ✓ obţinerea informaţiei despre nivelul de pregătire matematică (deprinderi, abilităţi, capacităţi) al preşcolarilor la un moment dat şi raportarea lui la obiectivele urmărite;
- ✓ formularea aprecierilor pe baza informaţiilor obţinute, ce sunt analizate şi prelucrate cu metode statistice şi interpretate din punct de vedere calitativ;
- ✓ adoptarea deciziilor privind optimizarea instrucţiei viitoare în direcţia diferenţierii şi individualizării.

Evaluarea îşi evidenţiază funcţiile în diverse etape ale procesului didactic:

- ➔ funcţia de control asigură cunoaşterea comportamentelor dobândite în etapele de învăţare în raport cu baremele minimale. Controlul realizat sistematic oferă educatoarei feed-back-ul asupra performanţelor atinse de copii în raport cu baremele minimale propuse. Funcţia de control se concretizează în rezultatele obţinute (prin măsurare şi apreciere) după criteriul de performanţă. Aceste rezultate nu pot fi (calitativ şi cantitativ) sub nivelul de performanţă al obiectivelor terminale ale etapei de învăţare (unitate de conţinut).

- ➔ funcţia de corecţie relevă educatoarei punctele critice, lacunele instrucţionale ale procesului, iar corecţia va fi realizată prin diferenţiere pe baza rezultatelor evaluării iniţiale, formative şi sumative. În acest mod, educatoarea are posibilitatea de a constata dacă a organizat, structurat şi accesibilizat în mod adecvat conţinutul matematic, dacă a utilizat strategia de învăţare adecvată. În aceste condiții se impune elaborarea unui program ameliorativ adecvat.
- ➔ funcţia de predicţie a evaluării reglează şi direcţionează, pe baza rezultatelor constatate, activitatea în etapele următoare, anticipând următoarele situaţii de instruire.

Evaluarea, ca o componentă a procesului didactic, îşi relevă rolul reglator prin operaţiile de măsurare, interpretare şi aprecicre ale datelor obţinute sau prin adoptarea deciziilor ameliorative.

Activitatea educativă în grădiniţă este complexă şi solicită forme de evaluare variate, multiple, dar adaptate la activitatea preşcolarilor.

Evaluarea inițială - se realizează la începutul anului școlar, în momentul începerii unui program de instruire și are rol de a stabili nivelul de cunoștințe, priceperi și deprinderi, de a cunoaște capacitățile de învățare ale copiilor. Concluziile care au loc după aceasta, în urma evaluării inițiale ajută la realizarea predicției, adică la stabilirea punctelor, conținuturilor esențiale ale activității viitoare, ale obiectivelor, alegerea strategiilor adecvate pentru obținerea performanței copiilor, ritmul de parcurgere a conținuturilor, metodelor, deci planul pentru eficiența procesului de învățământ preșcolar viitor.

Gradul de instruire dobândit anterior este deci determinant pentru ca preşcolarul să parcurgă cu eficienţă următoarea etapă de învăţare. În conceperea probei predictive se analizează obiectivele instruirii deja încheiate, iar lista obiectivelor terminale stă la baza derivării itemilor.

În elaborarea conţinutului probei de evaluare trebuie să se ţină cont şi de ceea ce urmează să înveţe copiii pentru a putea anticipa demersul de continuare optimă a instruirii (prin analiza rezultatelor).

Rezultatele din evaluările iniţiale direcţionează activitatea educatoarei în două planuri:

- modalitatea de predare-învăţare a noului conţinut;
- aprecierea necesităţii unor programe compensatorii de recuperare.

Reproiectarea programului de învăţare presupune o activitate diferenţiată, o regândire a strategiei didactice, o activitate specifică de înlăturare a dificultăţilor de învăţare şi nu o reluare în formă iniţială a unităţii de conţinut.

Evaluarea formativă (continuă) este indispensabilă într-o pedagogie a formării centrate pe copil (diferenţiere după aptitudini, cunoştinţe, specificul activităţii de învăţare a copilului). Acest tip de evaluare se realizează prin măsurarea rezultatelor şi aprecierea activităţii copiilor pe tot parcursul unui program de instruire. Ea constă în informarea copiilor asupra obiectivelor pe care trebuie să le îndeplinească – rezultatele aşteptate, iar rezultatele obţinute se compară cu obiectivele.

Evaluarea continuă se realizează în trepte succesive, scurte şi se caracterizează prin:

- ritmul susţinut, frecvenţa mult mai mare a verificărilor şi aprecierilor pe parcursul unei perioade;
- scurtarea considerabilă a intervalului dintre măsurare şi intervenţie ameliorativă cu efecte benefice asupra actului pedagogic.

Evaluarea se efectuează în raport cu obiectivele operaţionale propuse a fi atinse şi permite:

- să se descopere momentul în care copilul şi-a însuşit un obiectiv comportamental;
- să ajute copilul în scopul recuperării cunoştinţelor şi a capacităţilor ce nu au fost însuşite;
- să se descopere obiectivele la care copiii nu obţin performanţe satisfăcătoare, în raport cu baremele minime, în scopul perfecţionării metodologiei didactice, aplicarea unui program recuperator;
- să se stabilească nivelul de formare a unei deprinderi sau capacităţi ca rezultat al instruirii.

Evaluarea continuă are rolul de a urmări schimbările comportamentale ale copiilor în timpul învăţării. Educatoarea are posibilitatea de a constata şi aprecia stadiul de însuşire a unor cunoştinţe, deprinderi, tehnici de lucru, fiecare etapă a învăţării este apreciată şi întărită, asigurându-se o învăţare în paşi mici. Copilul câştigă încredere, îşi reglează efortul, ritmul de muncă şi tehnicile de lucru, evaluarea continuă fiind formativă prin efecte dacă se sprijină pe elemente de întărire pozitive (aprecieri, calificative, laude).

Probele de evaluare asigură astfel o îmbinare a muncii frontale cu munca individuală şi constituie instrumente specifice în evaluarea formativă. Fişele conţin, de regulă, o singură sarcină corespunzătoare unui anume obiectiv operaţional urmărit. Acestea realizează o diferenţiere a învăţării până la individualizare şi pot fi folosite cu eficienţă în variantele de organizare a activităţii diferenţiate. Se pot distinge, astfel, următoarele tipuri de fişe:

- fişe cu conţinut unic, sarcini unice (activitate frontală);
- fişe cu conţinut unic, sarcini pe grupe de lucru eterogene.

Aceste două tipuri de fişe se completează în etapa de dirijare a învăţării şi sunt considerate fişe de exerciţiu;

- fişe ce conţin sarcini cu nivele diferite de dificultate (grupe omogene), pentru constatarea nivelului de însuşire a cunoştinţelor;
- fişe cu sarcini diferenţiate pe grupe de nivel (grupe omogene);
- fişe cu sarcini individualizate.

La redactarea fişei, educatoarea trebuie să precizeze obiectivul, sarcina, timpul, iar pe verso va consemna aprecierile şi măsurile ameliorative.

Seturile de fişe de muncă independentă, concepute după criteriile analizate, ordonate în succesiunea temelor, vor putea fi organizate sub forma unui caiet de fișe de lucru pentru învăţare în sala de grupă, adaptat specificului preşcolar.

Pregătirea copiilor pentru a putea rezolva sarcinile de pe fişă este importantă. Demersul didactic conceput de educatoare pentru a pregăti momentul muncii individuale de rezolvare a probelor formative pe fişe de muncă independente parcurge următoarele etape:

- rezolvarea sarcinii propuse cu ajutorul materialului demonstrativ (de dimensiuni mari);
- rezolvarea aceleiaşi sarcini individual de către copii cu ajutorul materialului distributiv;
- rezolvarea prin desene (simbolică) a sarcinii, frontal, de către educatoare şi apoi de 1-2 copii;
- rezolvarea independentă, pe fişă, a sarcinii propuse.

Evaluarea sumativă cuprinde global finalităţile învăţării: cunoştinţe, deprinderi, dar şi capacităţi, aptitudini. Acest tip de evaluare trebuie raportată la:

- obiectivele generale şi specifice ale formării copiilor (calitatea învăţământului);
- la nivelul iniţial (progres);
- la posibilităţile fiecărui (randament, progres);
- la modul de utilizare a elementelor sistemului (eficienţă);
- la totalitatea obiectivelor propuse pentru o unitate de conţinut.

Probele de evaluare sunt instrumentele specifice, cu caracter sintetic pentru evaluarea iniţială şi sumativă. Conţinutul probei de evaluare este relevant dacă:

- exprimă exigenţe de ordin cognitiv şi logic;
- sondează categorii de cunoştinţe cu caracter formativ;
- exprimă exigenţe de nivel mediu.

Capacitatea de evaluare a probei este dată de:

- ☆ claritatea delimitării itemilor;
- ☆ unitatea cerinţelor pe care le conţine proba;
- ☆ valoarea itemilor, funcţie de efortul şi de exigenţele cerute de rezolvarea fiecărei categorii de cerinţe cuprinse în probă;
- ☆ conţinutul probei se formulează astfel încât să fie uşor identificabil;
- ☆ numărul itemilor cuprinşi în conţinutul testului şi valoarea lor calitativă stabilesc punctajul maxim (performanţa maximă) şi punctajul minim admis.

Formularea precisă a itemilor oferă educatoarei posibilitatea de a planifica şi urmări paşii ce trebuie făcuţi de copii pentru a atinge performanţa dorită. Acelaşi conţinut este însuşit de către copii la nivele diferite de complexitate, datorită particularităţilor individuale.

Prin probele de evaluare sumativă se realizează o măsurare a nivelului de cunoştinţe, capacităţi şi abilităţi matematice şi pe baza acestor date se poate diagnostica evoluţia procesului de asimilare a categoriilor noţionale, prin sarcini specifice. Sarcinile probei definesc cantitativ şi calitativ comportamente de învățare şi astfel educatoarea beneficiază de informaţii care, interpretate corect şi valorificate, dau măsura stadiului atins de copil în pregătirea sa pe o secvenţă de instruire precis delimitată.

În conceperea probelor de evaluare trebuie respectate următoarele etape:

- ◎ precizarea obiectivelor operaţionale ce constituie obiectul testării;
- ◎ stabilirea numărului de itemi şi stabilirea conţinutului lor, în raport cu obiectivele şi conţinutul parcurs;
- ◎ indicarea modalităţii de rezolvare (să încercuiască elemente de acelaşi fel, să coloreze, să redea prin desen, să unească cu o linie elemente de acelaşi fel);
- ◎ elaborarea instrucţiunilor de răspuns (modul în care trebuie procedat pentru a rezolva sarcina);
- ◎ stabilirea punctajului ce se acordă pentru fiecare item, dar şi pentru probă în ansamblu;
- ◎ stabilirea timpului acordat pentru rezolvare;
- ◎ corectarea şi notarea probei;
- ◎ analiza statistică, interpretarea şi valorificarea rezultatelor obţinute în scopul diferenţierii şi individualizării învăţării.

Alegerea sarcinilor, stabilirea volumului lor, a ordinii itemilor, a punctajului, a timpului afectat reflectă gradul de satisfacere a acestor cerinţe. Copilul urmează a fi obişnuit progresiv cu această formă de verificare scrisă ce solicită răspunsuri exacte prin completare, colorare sau prin

desen. Datorită particularităţilor de vârstă şi obiectivelor ciclului preşcolar, educatoarea trebuie să facă apel şi la alte forme de verificare specifice grupelor mici şi mijlocii, şi anume evaluarea orală şi cea acţional-practică.

Evaluarea orală se realizează prin metoda conversaţiei şi oferă informaţii despre nivelul de formare a structurilor verbale prin modul cum utilizează limbajul matematic ca suport al acţiunii. Copilul acţionează, analizează, compară şi exprimă prin limbaj datele sarcinii primite. El recurge la terminologia matematică (cuvânt) nu doar pentru a descrie acţiunea, ci pentru a motiva şi verbaliza rezultatul acţiunii. În acest mod, se deplasează centrul de greutate al învăţării de la structurile operatorii 1a structurile verbale.

Necesitatea evaluării orale este cerută şi de existenţa stadiului verbal al acţiunii, ca etapă ce favorizează interiorizarea structurilor logice (noţiunilor) la copiii preşcolari.

Astfel, în cadrul activităţilor matematice, copiii sunt puşi în faţa unor sarcini de verbalizare: ei numesc pe rând, cu glas tare, atributele unui obiect, le enumeră tot cu glas tare şi le identifică pe materialul didactic, apoi exteriorizează verbal rezultatul la care ajung. În felul acesta, educatoarea poate aprecia nivelul de înlelegere şi conştientizare a conţinutului reflectat prin modul de integrare a limbajului în acţiune, ceea ce este determinat pentru aprecierea gradului de realizare a obiectivului de verbalizare. Aceasta se integrează în secvenţa de dirijare a învăţării, ca o tehnică de evaluare continuă.

Evaluarea acţional-practică se realizează prin metoda jocului şi a exerciţiului şi oferă informaţii despre nivelul de formare a structurilor operatorii şi implicit a structurilor cognitive. Operarea în plan obiectual este specifică învăţării la vârsta preşcolară şi se materializează prin exerciţii-joc ce solicită o rezolvare acţional-practică prin raportare la un model.

Această tehnică de evaluare urmăreşte aprecierea stadiului de formare a deprinderilor şi abilităţilor matematice, materializate în modul în care copiii rezolvă sarcinile dc lucru. Educatoarea observă direct modul de acţiune şi rezultatul obţinut, măsoară şi apreciază gradul de rezolvare a sarcinii de învăţare.

Evaluarea acţional-practică este necesară pentru măsurarea nivelului abilităţilor de identificare, grupare, triere, selectare, ordonare pentru grupa mică şi grupa mijlocie, în toate formele de evaluare. La grupa mare şi grupa pregătitoare această tehnică de evaluare este specifică pentru realizarea unor obiective ce vizează aplicarea în practică a cunoştinţelor matematice (măsurarea şi determinarea unor lungimi, capacităţi, cu etaloane nestandardizate, determinarea raportului parte-întreg).

Formarea structurilor logice în stadiul preoperaţional este influenţată semnificativ de relaţia dinamică acţiune-cuvânt şi, din aceste considerente, evaluarea acţional-practică trebuie susţinută de o evaluare orală.

Cel mai concludent exemplu este cel al jocurilor logice ca metodă de îmbogăţire a abilităţilor de formulare a judecăţilor cu valoare logică.

În aceste jocuri, copilul este solicitat să construiască o situaţie matematică respectând o anumită regulă, iar accentul cade pe obiectivele de verbalizare ce dau măsura conştientizării şi interiorizării acţiunii. Cuvântul nu descrie numai procedeul de acţiune, ci şi conţinutul noţional ce se reflectă în cuvânt, ca rezultat al acţiunii.

În evaluarea finală se iau în considerare şi rezultatele obţinute prin toate formele de evaluare (formativă, orală, acţional-practică), în acest fel ajungându-se la o evaluare mai obiectivă, prin corelarea erorilor de apreciere operate pe parcurs. Estimările finale pot constitui un mijloc de diagnostic şi pot să furnizeze informaţii relevante pentru ameliorarea strategiei de învăţare.

Programul recuperator realizează diferenţierea în funcţie de rezultate. Se identifică toţi copiii care nu au obţinut punctajul corespunzător la un anumit item şi pentru aceştia se organizează noi situaţii de învăţare în activităţile de completare în care ei pot să exerseze sarcini similare cu cele nerezolvate.

Reproiectarea unităţii de conţinut se face după un program integrat în etapa jocurilor şi activităţilor liber alese pe o anumită arie de stimulare (ştiinţă).

Baremele minime cuprind cunoştinţele minimale, deprinderile, priceperile, capacităţile pe care trebuie să le dobândească copiii, în perspectiva formării aptitudinii de şcolaritate şi pentru fiecare nivel de vârstă, în conformitate cu programa activităţilor matematice în ciclul preşcolar.

Deoarece activitatea din grădiniţă are preponderent un caracter formativ, educativ, cu finalităţi de perspectivă, ce nu se pot concretiza pe termen scurt, ci într-o viziune de construcţie pas cu pas, în colaborare cu alţi factori (familie, societate, media, şcoală), evaluarea este fragmentară, incompletă, unele rezultate apărând mai târziu, în şcoală sau la finele ei. Formarea unor deprinderi de activitate intelectuală, conducerea operaţiilor gândirii de la concret-situativ spre abstract, logic, raţional, noţional şi manifestarea deprinderilor şi abilităţilor în comportamentul copiilor nu se pot evidenţia decât după perioade mari de timp, în perspectivă. Evaluarea însuşirii cunoştinţelor se realizează mai uşor decât a atitudinilor, sentimentelor, capacităţilor cognitive şi a trăsăturilor de voinţă şi caracter. Vârsta copiilor nu permite evaluări cu diagnostic precis, cu trasarea unor viitoare evoluţii şi cu certitudini în privinţa drumului pe care-l vor alege (perspectivă de specializare sau profesionalizare). Prin urmare, evaluarea preşcolarilor este destul de dificilă şi permite doar

prognoze pe termen scurt (de exemplu, evaluarea capacităţii de debut şcolar). Chiar şi aşa, evaluarea este necesară şi importantă pentru educator şi pentru copii, pentru cunoaşterea nivelului atins în dezvoltarea pesonalităţii care este departe de cristalizare (în adolescenţă), pentru individualizare şi eficienţă în activitate.

În al doilea rând, învăţământul preşcolar are caracter oral, nu există teme pentru acasă, copiii nu pot „păstra" în scris rezultatele cunoaşterii şi prin urmare şi evaluarea se face oral sau prin probe (fişe) de evaluare grafice (desene, imagini). Preşcolarii trebuie evaluaţi unul câte unul, educatoarea trebuind să reţină ce a spus copilul, nu se poate relua corectarea, ca și la lucrările scrise. Desigur, fişele de evaluare pot fi reluate, dar ele nu conţin concepte, reguli, legi, ci doar rodul activităţii copilului, la care el poate ajunge şi din întâmplare, fără o înţelegere verificabilă împlinirii celor propuse prin obiective.

Evaluarea copiilor solicită timp îndelungat, răbdare, migală, consemnarea răspunsurilor sau a observaţiilor educatoarei.

Realizarea obiectivelor se realizează în mod indirect, prin materializarea lor în comportamente observabile şi măsurabile ce presupun o definire riguroasă, indicarea prin descriptori de performanţă a nivelului atins de preşcolari (a comportamentelor ce demonstrează că un conţinut a fost asimilat). Toate aceste dificultăţi pot fi surmontate de un educator bine pregătit şi competent deoarece evaluarea ocupă un loc însemnat în activitatea din grădiniţă. Rezultatele evaluării se traduc în: priceperi şi deprinderi fizice şi intelectuale, capacităţi cognitive, trăsături de voinţă şi caracter, conduită civilizată. Aceste componente sunt dificil de pus în evidenţă, greu de măsurat şi apreciat riguros, anevoie surprinse în caracteristici comportamentale. Aria evaluării nu se referă doar la ce rezultate obţin copiii la un moment dat, ci la ce pot conduce aceste caracteristici în perspectivă, la aspecte neobservabile precum: înţelegerea şi prelucrarea informaţiilor, traducerea lor în comportamente utile în adaptare, în modul de a gândi şi simţi al copilului, transferul de cunoştinţe, priceperi şi deprinderi, atitudinea faţă de învăţătură, muncă, şcoală, semeni, sine însuşi, cât de durabile vor fi aceste achiziţii şi în ce situaţii de viaţă le vor fi utile în perspectivă.

Evaluarea se extinde şi la activitatea de predare şi la măiestria educatorului de a realiza obiectivele propuse, de a individualiza învăţarea, de a facilita achiziţia noilor cunoştinţe dar mai ales de a forma, de a educa tânăra generaţie în vederea integrării într-o societate dinamică şi solicitantă. Creativitatea, spontaneitatea, independenţa, spiritul critic, modul de autoevaluare sunt mai dificil de supus unei evaluări obiective. Este mai uşor să evaluăm fişele de activitate matematică decât creaţiile plastice ale copiilor sau nivelul autonomiei personale sau cel al interiorizării cerinţelor morale.

Referinţe bibliografice:

Cucoş, Constantin, *Teoria şi metodologia evaluării*, Ed. Polirom, Iaşi, 2008;

Mateiaş Alexandra, *Pedagogie pentru învăţământul preprimar, program de dezvoltare generală prin tratare diferenţială*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2003;

Munteanu, Camelia; Munteanu, Eusebiu Neculai, *Ghid pentru învăţământul preşcolar – o abordare din perspectiva noului curriculum*, Ed. Polirom, Iași, 2009;

Neagu, Mihaela; Beraru, Georgeta, *Activităţi matematice în grădiniţă, îndrumar metodologic*, Ed. Polirom, Iaşi, 1997;

Nicola, Ioan, *Tratat de pedagogie şcolară*, ed. a III-a, Ed. Aramis, Bucureşti, 2003;

Păun, Emil; Iucu, Romiţă (coord.), *Educaţia preşcolară în România*, Ed. Polirom, Iaşi, 2002;

Radu, Ion T., *Evaluarea în procesul didactic*, ed a III-a, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2007;

Stan, Liliana (coord.), *Dezvoltarea copilului și educația timpurie*, Ed. Polirom, Iași, 2016;

Voiculescu, Elisabeta, *Pedagogie preşcolară*, ed. a II-a, Ed. Aramis, Bucureşti, 2003.

Evaluare școlară și autoevaluare în cadrul educației religioase

Pr. Prof. *Dorel-Mircea Leucea*
Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”* Oradea, jud. Bihor

În procesul didactic, alături de predare și învățare, evaluarea are un rol determinant, atât în aprecierea nivelului de cunoștințe dobândite de către elevi, cât și a capacităților și deprinderilor moral-religioase însușite de aceștia. Totodată, evaluarea oferă o imagine asupra abilităţilor profesorului precum şi a cunoştinţelor sale de specialitate sau de didactica specialităţii.

Finalitatea evaluării nu este doar aceea de a achiziţiona anumite date cu privire la un proces educaţional, ci de a perfecţiona procesul educaţional în sine, evaluarea devenind astfel un factor de optimizare și reglare a întregului sistem de învățământ.

La disciplina religie, evaluarea școlară are un specific aparte în sensul că „accentul trebuie să treacă de pe latura informativă pe cea formativă” (V. Timiș). Astfel, apare întrebarea : ce evaluăm, o stare de moment a elevului sau mai degrabă o metamorfozare sau o evoluţie a acestuia în plan duhovnicesc? Majoritatea cadrelor didactice recunosc că „simpla acumulare de date nu constituie încă o evaluare” (C. Cucoș). Evaluarea „făcută corect, stimulativ, poate influenţa benefic întărirea convingerilor religioase ale elevilor după cum o apreciere făcută cu acrivie, poate diminua aceste convingeri îndepărtându-i pe elevi de Dumnezeu” (S. Șebu ; M. Opriș ; D. Opriș). Aprecierea foarte severă a unei situaţii sau a unui elev îl poate conduce pe acesta spre stări de anxietate, deznădejde sau chiar depresie.

Pe lângă metodele clasice de evaluare (orală și scrisă), la ora de religie pot fi folosite cu succes și metodele alternative (portofoliul, proiectul, aplicabilitatea practică a cunoștințelor), metode ce oferă profesorului de religie o imagine de ansamblu a cunoștințelor și deprinderilor asimilate/dezvoltate de către elevi.

Profesorul de religie trebuie să aibă mereu în vedere formarea elevilor în spiritul valorilor creștine și evaluarea lor permanentă, raportată la modul în care aceștia își îndeplinesc datoriile pe care le au față de Dumnezeu, față de semeni, față de propria persoană și față de întreaga creație. Elevii sunt îndemnați să pună în practică ceea ce au învățat în cadrul orelor de religie căci, după cum spune Apostolul Iacob „credința fără fapte este moartă.” (Iacov 2, 20), iar împlinirea și trăirea

preceptelor creștine de către elevi este una din finalitățile educației religioase. Astfel, fiecare elev este îndrumat să aibă o strânsă legătură cu Biserica și să participe la viața cultică a acesteia, devenind un membru activ al comunității din care face parte, în timp ce, din punct de vedere al evaluării capacităților elevului de a transpune în practică noțiunile teoretice, va fi conștientizat rolul autoevaluării, elevul fiind invitat și încurajat la realizarea unei radiografii moral-duhovnicești, la reflecție asupra lui însuși.

Autoevaluarea nu trebuie privită doar ca secvență ce încheie ciclul oricărei activități didactice/religioase, ci mai ales ca punct de plecare într-o dinamică – ce se dorește ascendentă – a parcursului religios, fundamentat pe un set de cunostințe din domeniul specific și care presupune modificări în plan atitudinal și comportamental. Astfel, din punct de vedere pedagogic, autoevaluarea reprezintă un act prin care o persoană – elev sau profesor – își apreciază, verifică, analizează cu spirit critic, propriile cunostințe, atitudini, abilități, competențe sau comportamente.

O metodă mai profundă de autoevaluare este realizată atunci când elevul trece de la autoevaluarea propriu-zisă la mărturisirea făcută în scaunul Tainei Spovedaniei. În această formă, evaluarea trece din sfera educațională în sfera sacramentală, printr-un proces de metamorfozare, de la evaluarea făcută de profesor și elev la cea făcută de duhovnic.

Formarea competenței de autoevaluare rămâne o constantă a activității didactice la disciplina religie, deoarece „obiectivul prioritar al evaluării la disciplina religie rezidă în punerea elevilor în situația de autoevaluare” (C. Cucoș).

Referințe bibliografice:

Cucoș, Constantin, *Educația religioasă, repere teoretice și metodice*, ed. a II-a, Ed. Polirom, Iași, 2009;

Cucoș, Constantin, *Pedagogie*, Editura Polirom, Iaşi, 1996;

Opriș, Monica, *Metodologia evaluării. Abordări teoreticeșsi investigative în educația religioasă*, Ed. Sf. Mina, Iasi, 2010;

Șebu, Sebastian; Opriș, Monica; Opriș, Dorin, *Metodica predării religiei*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2000;

Timiș, Vasile, *Evaluarea, factor de reglareșsi optimizare a educației religioase*, Editura Rena,terea, Cluj-Napoca, 2003.

Dumnezeu este iubire – lecție practică de religie pentru inimă și minte

Prof. *Diana-Simona Nichita*
Școala Gimnazială *„Dimitrie Cantemir”* Oradea, jud. Bihor

Rezumat

Această activitate își propune:

- să introducă conceptul de iubire din perspectiva creștină și
- să stimuleze creativitatea și exprimarea personală a elevilor.

1. Obiectivele activității

- Înțelegerea conceptului: Elevii vor identifica și vor discuta ce înseamnă „Dumnezeu este iubire” în viața lor de zi cu zi.
- Dezvoltarea creativității: Prin colorarea imaginii, elevii își vor exprima în mod creativ ideea iubirii.
- Reflectarea și exprimarea verbală: Elevii vor participa la discuții de grup, își vor împărtăși gândurile și vor învăța să asculte opiniile colegilor.

2. Desfășurarea activității

A. Introducere și discuție

a. Prezentarea temei:

Profesorul de religie:

- Începe cu pregătirea atmosferei potrivite derulării orei de religie
- Rostește rugăciunea cu elevii clasei; elevul cu CES are fișa de rugăciune la îndemână
- Apoi scrie pe tablă titlul activității „Dumnezeu este iubire”.
- Întreabă elevii ce înseamnă iubirea pentru ei și cum se simt atunci când primesc sau oferă iubire.

b. Dialog ghidat:

- Întreabă: „Cum credeți că se manifestă iubirea lui Dumnezeu în viața noastră?”
- Invită elevii să ofere exemple din familie, prietenii sau comunitate.
- Notează câteva idei pe tablă pentru a structura discuția.

B. Activitatea de colorat

a. Prezentarea imaginii:

Profesorul de religie:

- Arată elevilor imaginea „Dumnezeu este iubire”.
- Explică că această imagine simbolizează dragostea și grija pe care Dumnezeu le oferă tuturor.

b. Instrucțiuni pentru colorat:

- Fiecare elev primește o copie a fișei de colorat (imaginea).
- Încurajează elevii să folosească culori care, în opinia lor, exprimă sentimente de căldură, bucurie și iubire.
- Formulează întrebări: „Ce culori credeți că reprezintă iubirea? De ce?”

C. Reflectare și exprimare

a. Prezentarea lucrărilor:

- După ce toți elevii au terminat de colorat, invită-i să explice scurt alegerea culorilor și cum se relaționează acestea cu ideea de iubire.
- Scriere creativă:

Ca o activitate opțională, profesorul de religie cere elevilor să scrie câteva propoziții sau un scurt paragraf despre ce înseamnă pentru ei mesajul „Dumnezeu este iubire” și cum pot arăta iubire în viața de zi cu zi.

3. Sugestii pentru evaluare

- Participare: Evaluează implicarea elevilor în discuții și activitate.
- Creativitate: Observă originalitatea și atenția la detalii în lucrările de colorat.
- Exprimare: Notează claritatea ideilor exprimate verbal sau în scris, precum și capacitatea de a susține argumente legate de tema iubirii.

4. Reflecție și aplicabilitate în viața de zi cu zi a elevilor:

Această activitate nu a rămas doar o lecție teoretică, ci a fost o ocazie de a transpune iubirea în fapte concrete. Elevii au înțeles că iubirea nu este doar o emoție, ci o acțiune: a-ți cere iertare, a asculta, a împărți, a sprijini.

Fiecare elev a găsit un exemplu concret: „Când o ajut pe mama la cumpărături”, „Când nu mă supăr pe colegul meu”, „Când mă rog pentru cineva bolnav”. Aceasta a consolidat legătura

dintre cunoașterea religioasă și viața de zi cu zi. Elevul cu CES m-a îmbrățișat și a făcut la fel de câte ori ne întâlnim, nu numai în cadrul orei de religie.

În zilele următoare, comportamentul mai empatic și disponibilitatea de a ajuta au fost semnale clare ale impactului pozitiv al lecției.

5. Concluzie

- Această activitate este menită să îi ajute pe elevi să înțeleagă și să interiorizeze ideea că iubirea este un element esențial în relația cu Dumnezeu și cu ceilalți oameni.
- Prin discuții, exprimare artistică și reflecție personală, elevii pot dezvolta o mai bună înțelegere a valorilor creștine, în special a iubirii necondiționate.

Această propunere de activitate poate fi adaptată în funcție de specificul clasei și de preferințele elevilor, pentru a asigura o experiență de învățare cât mai interactivă și relevantă.

Fișa de colorat utilizată în cadrul activității

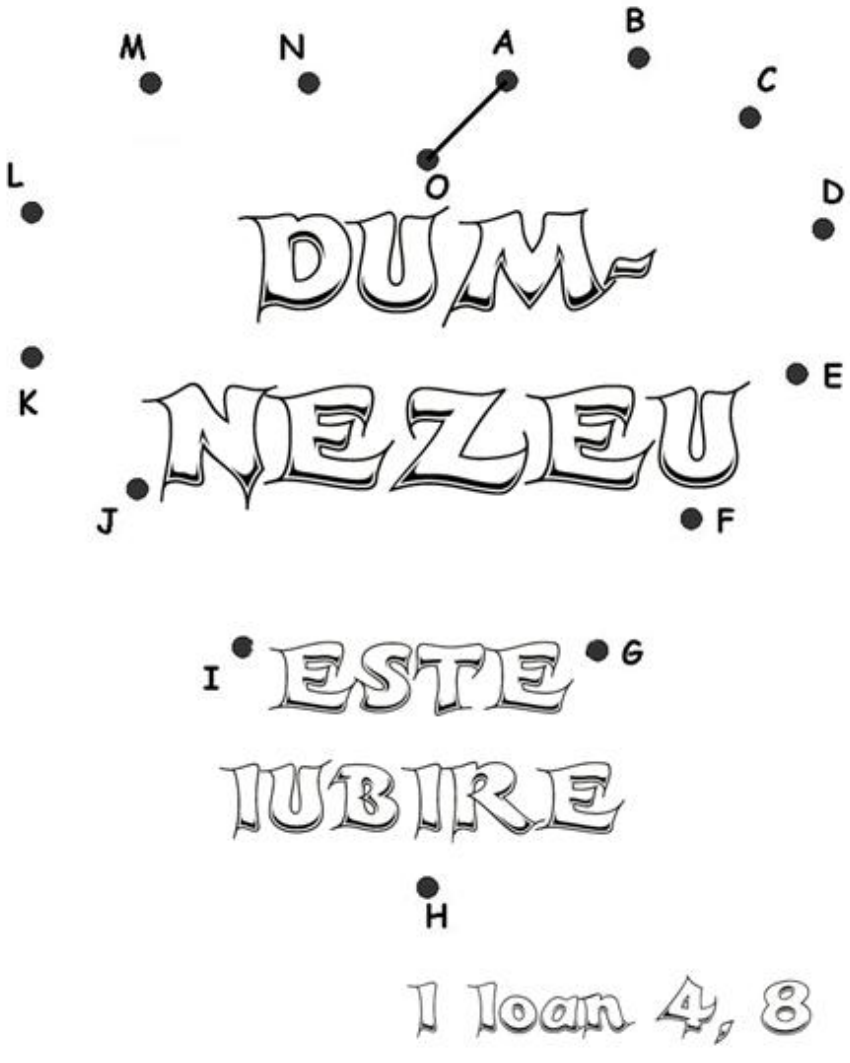

Elevul cu CES din clasa cu care am lucrat are ca diagnostic (EIS - întârziere în dezvoltarea limbajului și TSA - tulburare de spectru autist), care beneficiază de sprijinul permanent al unui însoțitor.

Pentru el, **am aplicat următoarele măsuri de adaptare**:

1. Activitatea interactivă

- un puzzle interactiv, care să-l ajute pe elev să descopere treptat mesajul „Dumnezeu este iubire”
- să-l mențină motivat.

2. Modificări propuse:

- Puzzle cu cuvintele – Am împărțit cuvintele „Dumnezeu este iubire” în piese de puzzle mari și ușor de manipulat.
- Elemente de ghidare – Se pot adăuga săgeți sau contururi pentru a-l ajuta să asambleze mesajul corect.

3. Derulare activitate interactivă pentru elevul cu CES

- În loc să unească punctele, elevul va trebui să potrivească părți ale imaginii, ceea ce îi va stimula atenția și gândirea logică.
- Simplificarea elementelor grafice – Pentru a evita supraîncărcarea vizuală, am menținut un design clar și lizibil.
- Motivare suplimentară – Odată ce puzzle-ul este complet, se poate adăuga un element surpriză, cum ar fi un verset ascuns pe spatele fiecărei piese.
- Fișă sub formă de puzzle, împărțită în 4 piese.

Elevul va trebui să asambleze părțile pentru a descoperi mesajul „Dumnezeu este iubire”.

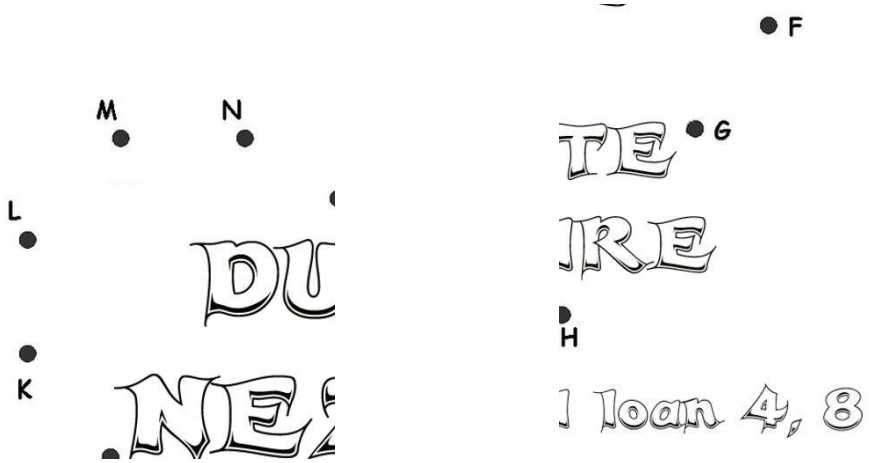

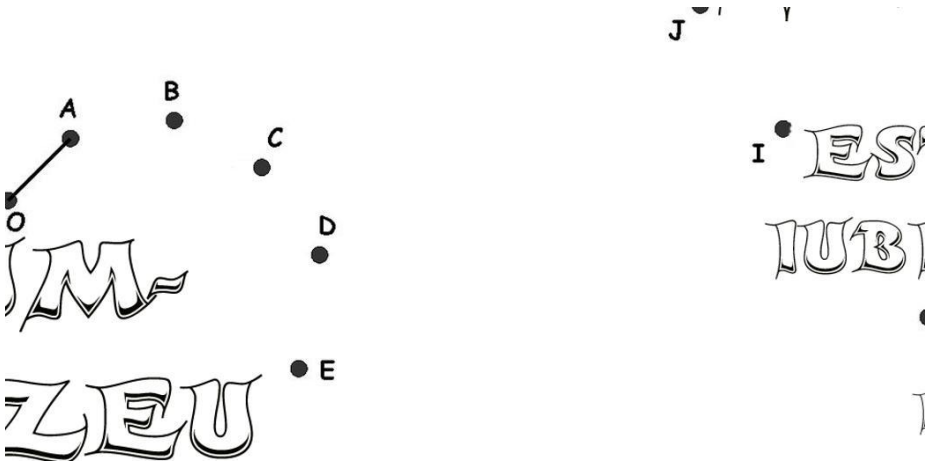

Sugestie de activitate:

- Amestecă piesele și lasă elevul să le rearanjeze corect.
- Oferă indicii dacă are dificultăți (ex.: „Încearcă să găsești unde se potrivesc literele mari”).
- După ce a completat puzzle-ul, discută semnificația versetului și cum îl poate aplica în viața sa.

Participarea lui activă și implicarea emoțională au fost vizibile: a reușit să coloreze simbolul central și să se bucure de momentul colectiv fără tensiuni sau retrageri.

4. Concluzii finale

Activitatea a îmbinat cu succes jocul, descoperirea vizuală și reflecția creștină. Fișa de lucru – simplă, dar profundă – a oferit elevilor oportunitatea de a conștientiza iubirea lui Dumnezeu și de a o trăi la nivel personal. Adaptarea pentru elevul cu CES a confirmat că învățarea incluzivă este nu doar posibilă, ci esențială pentru o educație a inimii.

Materiale bibliografice

- Sfânta Scriptură – 1 Ioan 4, 8
- Băban, A. & Simion, O. (2016). *Strategii de diferențiere a învățării în școala primară*, Editura Didactică și Pedagogică.
- Corbean, A.A., & Bălău, M. (coord.) (2019). *Tratarea diferențiată a elevilor. Ghid de bune practici*, Blaj.
- Gliga, L. (coord.) (2001). *Instruirea diferențiată*. Ed. Tipomur Press, București.
- Vlăsceanu, T. (2004). *Școala pentru toți*. Ed. Miniped, București.
- Popescu, C., & Negruș, L. (2017). *Metode și strategii de diferențiere și individualizare a învățării elevilor din ciclul primar*, Editura Aramis.

- *Legea Educației Naționale* nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.
- *Ghid de bune practici pentru educația incluzivă* – MEN.
- Platforma Eduform – https://www.eduform.snsh.ro/baza-de-date-online-cu-bune-practici
- https://ro.pinterest.com/ - imagini, fișe
- www.google.ro - imagini, fișe

Familia la iudei în Vechiul Testament

Prof. *Cătălin-Florin Vesa*
Școala Gimnazială Nr. 1 Mădăras, Școala Gimnazială Nr. 1 Ciuhoi,
Școala Gimnazială Nr. 1 Mihai Bravu, Școala Gimnazială Nr. 1 Gepiu, jud. Bihor

La început, iudeii considerau familia ca sfântă, căci ea a fost instituită de Dumnezeu: „Şi l-a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat şi femeie i-a făcut". Şi Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând : „ Creşteţi şi înmulţiţi-vă şi umpleţi pământul şi supuneţi-l". Vechii Evrei erau conştienţi că Dumnezeu a instituit căsătoria nu numai pentru înmulţirea neamului omenesc, ci pentru ca şi natura spirituală a omului să se dezvolte conform misiunii sale, astfel ca omul să fie în stare nu numai să se facă stăpânul pământului şi al vieţuitoarelor de pe el, ci să devină şi cetăţean al împărăţiei lui Dumnezeu.

Dar această ordine primordială şi naturală, conform căreia căsătoria trebuia să fie o legătură indisolubilă între un bărbat şi o femeie, a fost tulburată curând prin căderea în păcat. Lameh îşi luă două soţii şi astfel s-a întronat poligamia. După potop, poligamia a fost îngăduită patriarhilor chiar printr-o dispoziţie dumnezeiască, prin care a fost suspendată legea monogamiei pentru un anumit timp, cu scopul de-a se înmulţi poporul ales : „Dacă printre robi vei vedea femeie frumoasă la chip, şi-ţi va cădea dragă şi vei vrea să ţi-o iei de soţie. De va avea cineva două femei, una iubită şi alta neiubită, şi atât cea iubită cât şi cea neiubită îi vor naşte fii".

Epoca patriarhilor a trecut însă şi scopul pe care 1-a avut Dumnezeu în vedere s-a îndeplinit. Cu toate acestea, iudeii în loc să revină la starea normală a vieţii familiare, făceau excese tot mai mari.

Moise a luptat mult să desfiinţeze poligamia, care în vremea sa ajunsese generală, dar nu a izbutit. Această stare a durat mult, prelungindu-se vizibil şi în epoca dominaţiei romane.

Astfel, Iosif Flaviu aminteşte de cele două soţii ale lui Irod cel mare, iar Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful, în Dialogul său cu Iudeul Trifon, mustră pe Iudei că se căsătoresc cu câte 4-5 femei. Cu toate acestea, în ceea ce priveşte situaţia femeii în familie, ea era mult mai ocrotită la iudei decât la popoarele păgâne din antichitate. Femeia se bucură de multe drepturi, deşi nu era considerată egală cu bărbatul. La iudei, bărbatul nu avea voie să-şi vândă soţia. Sclavele casei nu erau supuse, ca la popoarele păgâne, autorităţii bărbatului, ci stăteau sub cârma stăpânei casei.

„Această stare mai ridicată a femeii în Vechiul Testament se vede şi din faptul că raportul între Iahve şi poporul Israel a fost prezentat de profeţi sub icoana căsătoriei".

Asemenea idei frumoase se găsesc şi în proverbele lui Solomon :

„Femeia virtuoasă îi e cunună bărbatului ei" ;

„Cel ce şi-a găsit o femeie bună, bune daruri şi-a aflat şi desfătare a primit de la Dumnezeu" (12, 4 şi 18, 22).

Totuşi femeia trebuia să îndure poligamia bărbatului, iar în cazul când nu putea să aibă copii, ea era silită să dea bărbatului său servitoarea drept concubină. Copiii aceştia erau apoi adoptaţi şi încorporaţi familiei. Copiii erau foarte preţuiţi la evrei. Băieţii, ca unii care propagau numele tatălui în spiţa neamului, erau mai bine primiţi pe lume decât fetele. Întâiul născut trebuia răscumpărat de la serviciul divin cu 5 siclii de argint, după legea lui Moise. Acesta avea mai multe drepturi faţă de ceilalţi fraţi.

Astfel, se explică de ce Ismail, deşi mai în vârstă decât Isaac, nu a fost socotit ca întâiul născut (Facere 21, 10). Înainte de Moise, tatăl putea da dreptul de întâiul născut oricărui fiu; Deuteronomul însă, desfiinţa acest drept al tatălui.

Creşterea copiilor se făcea cu multă grijă. În casa părintească ei învăţau Legea şi revelaţiile divine. Scopul principal al educaţiei era frica de Dumnezeu ca început al înţelepciunii, care întemeia totodată pietatea copiilor faţă de părinţi.

Autoritatea părintească, sancţionată şi în Decalog, era considerată sfântă. Se impunea copiilor dragostea şi stima faţă de părinţi ca o condiţie esenţială pentru fericirea lor.

„Respectul față de bătrâni este o pravilă obligatorie pentru cei tineri".

În familia iudeilor intrau şi sclavii. Starea acestora însă era mult mai bună decât a sclavilor celorlalte popoare din antichitate, la care stăpânul avea dreptul de viaţă şi de moarte asupra lor. Iudeii, având credinţa într-un singur Dumnezeu şi în aceeaşi origine a întregului neam omenesc din Adam, considerau şi pe sclavi drept fraţi ai lor şi îi tratau cât se poate de uman.

Concepția evreilor despre familie era mult superioară altor popoare antice, din cauza credinţei lor monoteiste şi a conştiinţei lor că familia a fost instituită de însuşi Dumnezeu, la creaţie.

Cu toate acestea, căderea în păcat şi mai apoi influenţa popoarelor păgâne ale Răsăritului, au făcut ca în decursul vremurilor morala familiei poporului ales să decadă mult. Poligamia şi desfrâul întunecaseră rând pe rând icoana curată a familiei instituită de Creator, astfel încât la naşterea Mântuitorului moravurile familiei iudaice erau decăzute într-un mod înspăimântător.

Aşadar, în familia veche evreiască, situaţia era după cum am văzut: tatăl nu era atât de tiran cu supuşii săi, femeia, deşi nu a fost considerată egală cu bărbatul, era tratată mult mai omeneşte decât la păgâni, copiii, socotiţi fiind ca un dar al lui Dumnezeu, se bucurau de-o îngrijire şi educaţie aleasă.

Cu toate acestea, plaga poligamiei şi a desfrăului a infectat şi la ei armonia vieţii familiare, care fusese la început monogamă şi indisolubilă, aşa cum a instituit-o Dumnezeu-Tatăl la creație.

Privind acum în general familia veche, observăm faptul că între credinţa religioasă şi moralitatea vieţii familiare a existat totdeauna o strânsă legătură. Moralitatea era în raport direct proporţional cu intensitatea sentimentului religios, aşadar cu legătura strânsă dintre om şi divinitate. Iudeii care atâta timp cât au păstrat şi practicat credinţa în adevăratul Dumnezeu, aveau o familie onestă şi consolidată. Pe măsură însă ce credinţa şi practicele religioase dispar, imoralitatea sapă tot mai adânc la temelia familiei antice. Ea se dezmembrează rând pe rând prin generalizarea poligamiei, a vieţii desfrânate şi înmulţirea vertiginoasă a divorţurilor.

Într-o astfel de situaţie decăzută se afla familia în întreg Imperiul greco-roman din epoca antecedenţă „plinirii vremii”. În această atmosferă încărcată de vicii, toată suflarea aştepta parcă să respire un duh nou. Toţi aşteptau salvarea morală de la Cel ce trebuia să vină ca să reclădească din temelii instituţia sfântă a familiei, dându-le ca pavăză împotriva duşmanilor harul Său sfinţitor.

Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării în revista „Dascălul creştin”

Materialele şi studiile trimise spre publicare trebuie să fie în conformitate cu normele ştiinţifice în vigoare.

Nu se vor publica materiale fără note bibliografice, bibliografie sau cu citări eronate.

Materialele pentru publicare vor fi trimise prin e-mail la adresa: dascalul.crestin@yahoo.com.

Pentru culegerea materialului se va utiliza editorul de texte Microsoft Word.

Nu se acceptă lucrările culese fără diacritice.

Setarea paginii: format A4, având următoarele margini: sus – 2 cm; jos – 2 cm; stânga – 2 cm; dreapta – 2 cm.

Textul de bază va fi cules cu fontul Times New Roman, corp 12, justify, la un rând şi jumătate (1.5 lines), iar notele bibliografice cu fontul Times New Roman, corp 10, la un rând (single); titlul cu fontul Times New Roman, corp 14, centrat (center), îngroşat (bold), iar numele şi prenumele autorului vor fi trecute la un rând sub titlu cu font Times New Roman, corp 12, aliniat la dreapta (align right), înclinat (italic). Sub numele autorului se va trece instituţia de învăţământ la care autorul activează cu fontul Times New Roman, corp 12, aliniat la dreapta (align right).

Paragrafele se vor distinge prin indentarea primului rând, și prin distanţare de paragraful anterior (6 pt.)

Indentarea primului rând al paragrafului se va face cu tab, nu cu spaţii.

Semnele de punctuaţie (. , ; : ! ? …) nu vor fi precedate de spaţiu, dar vor fi urmate de spaţiu.

După ghilimelele şi parantezele de deschidere nu se introduce spaţiu; ghilimelele vor fi „…“.

Pentru inserarea fracţiilor, formulelor matematice, ecuaţiilor, folosiţi editorul de ecuaţii al Microsoft Word.

Notele bibliografice vor fi inserate cu comanda *Insert Footnote* şi vor apărea la subsolul paginii. La finalul studiului nu se va mai indica bibliografia folosită, deoarece lucrările folosite apar în cadrul notelor de la subsol.

Notele bibliografice vor avea următorul format:

- Pentru cărţi:
  - Prenumele şi numele autorului,
  - Titlul lucrării (scris cu caractere italice)

- Volumul (dacă este cazul)
- Ediţia lucrării (dacă e cazul)
- Traducătorul cărţii
- Editura la care apare cartea
- Localitatea şi anul apariţiei cărţii
- Pagina citată

Exemplu:

Henri-Irénée Marrou, *Biserica în antichitatea târzie (303-604)*, ed. a II-a, trad. Roxana Mareş, Ed. Teora, Bucureşti, 1999, pp. 26-30.

- Pentru articole şi studii:
  - Prenumele şi numele autorului
  - Titlul articolului sau studiului (scris cu caractere italice)
  - Numele revistei în care apare articolul sau studiul
  - Numărul revistei şi anul apariţiei
  - Editura, localitatea şi anul apariţiei publicaţiei
  - Pagina citată

Exemplu:

Bogdan Popescu, *Simfonia bizantină. Eusebiu de Cezareea şi Sfântul Ioan Hrisostom*, în Orizonturi teologice, anul III, nr. 4/octombrie-decembrie 2002, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, 2002, p. 179.

Precizarea paginii: „p.“ când este vorba despre o singură pagină, „pp.“ când este vorba despre mai multe. Indicaţiile în latină (*idem, op. cit., ibidem, sqq.* etc.) vor fi trecute cu caractere italice.

În redactarea materialelor va fi folosit sistemul ortografic cu „â“ şi „sunt“, precum şi normele ortografice impuse de *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

Lista de abrevieri uzuale:

cf. = confer (compară)

e.g. = exempli gratia (de exemplu)

ed. = (ediţia, editor; plural: eds)

et al. = et alii (şi alţi autori)

sq./sqq. = sequens (și pagina/paginile următoare)

ibid. = ibidem (în acelaşi loc; se foloseşte într-o trimitere care urmează imediat după o altă trimitere la aceeaşi operă; este urmată de numărul paginii la care se trimite)

id. = idem (acelaşi; se foloseşte într-o trimitere care urmează după o alta în care s-a folosit *ibid*., atunci când se trimite la aceeaşi operă, aceeaşi pagină; nu mai este urmată de numărul paginii)

i.e. = id est (adică)

infra = (mai jos)

ms. = manuscriptum (manuscris; plural: *mss.*)

op. cit. = opere citato (opera citată)

loc. cit. = loco citato (similar cu *op. cit.*, dar folosit numai atunci când trimiterea este la aceeaşi pagină ca în trimiterea anterioară)

passim =(pe alocuri)

supra = (mai sus)

vol.= (volumul, volumele)

Semnatarii studiilor îşi asumă responsabilitatea pentru conţinutul acestora!